

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1921.

Första kammaren.

Nr 37.

Tisdagen den 24 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Malm* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 363, angående kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; ävensom

nr 364, angående provisorisk förhöjning i vissa fall av de tilläggs-tullar, som skola utgå vid förtullning från frihamn och frilager m. m.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att majoren *Aaby Ericsson* på grund av gallvägssmärtor är förhindrad att under den närmaste tiden delta i riksdagsarbetet, intygas. Stockholm den 23 maj 1921.

Israel Holmgren.
Medicine professor.

Anmälades och bordlades

första lagutskottets utlåtande nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter m. m. ävensom i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss Karl Gustafs stads gevärsfaktori tillhörig mark;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlättelse till Eskilstuna stad av ett kronan tillhörigt markområde; och

nr 64, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åläggande för vissa innehavare av lastautomobiler att bidra till underhåll av allmän väg.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 126—135 samt bankoutskottets utlåtanden nr 48—50.

Vid föredragning av sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets memorial nr 3, angående ersättning åt utskottets tjänstemän och vaktbetjäning, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande nr 4 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet.

Punkten 74.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 75.

Lades till handlingarna.

Punkten 76.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 77—79.

Lades till handlingarna.

Punkten 80.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 81.

Lades till handlingarna.

Punkten 82.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 83.

Lades till handlingarna.

Punkterna 84—107.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 108.

Lades till handlingarna.

Punkten 109.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 110.

Lades till handlingarna.

Punkterna 111—124.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 125.

Lades till handlingarna.

Punkten 126.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet hade utskottet i den nu föredragna punkten hemställt, att riksdagen måtte för jagares förseende med luftkanoner bevilja ett anslag av 75,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 37,500 kronor.

*Anslag till
luftkanoner
för jagare.*

Reservation hade avgivits av herrar *O. U. B. Olsson, C. G. Ekman, J. Nilsson* i Malmö, *F. L. Lindqvist, A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H. Waldén, W. Bäckström, O. Nilsson* i Örebro, *F. T. Hamrin* och *S. J. Karlsson* i Nynäshamn, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

”Utskottet har ansett att med tillgodoseende av ifrågavarande anslagskrav kan tillsvidare anstå.

Utskottet hemställer alltså, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må av riksdagen bifallas.”

Herr *O l s s o n, O s c a r*: Kammaren behagade observera, att vid denna punkt finnes en reservation, undertecknad av icke mindre än 11 statsutskottsledamöter, och dessa stå på den ståndpunkt som statsutskottet sökt intaga i alla frågor under detta års riksdag, nämligen den, att sådana anordningar, som icke äro alldeles oundgängliga, måtte på grund av det statsfinansiella läget uppskjutas. Här gäller det icke något större belopp, det gäller endast 75,000 kronor, fördelade på två år, men även i fråga om detta belopp ha reservanterna ansett, att den omständigheten, att det är litet, icke bör utgöra anledning för statsutskottet att vika från den ståndpunkt, som det i det föregående intagit. På grund av att detta är ett anslag, vars beviljande kan uppskjutas, ber jag alltså, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Anslag till
luftkanoner
för jagare.
(Forts.)

Herr Kvarnzelius: Utskottets majoritet har ansett detta äskande vara av beskaffenhet, att det borde bifallas. Det är icke någon synnerlig dyrbar anordning, som här är fråga om, utan endast att ändra och vidtaga vissa anordningar beträffande kanoner, som redan finnas på jagarne, varigenom tillfälle skulle beredas jagarne att skydda sig mot luftanfall. Det sista krigets erfarenheter äro av den beskaffenhet, att även våra krigsfartyg måste vara beredda på att bli utsatta för luftanfall. Ha de kanoner, som kunna riktas mot höjden, kunna de åtminstone hålla fientliga flygfartyg på väsentligt större avstånd, än om de vore fullkomligt urståndsatta att rikta något hot mot eventuella angrepp från luftfartyg. Förändringen skulle kosta 10,000 kronor per pjäs, och till detta pris skulle varje jagare bli försedd även med luftförsvar. Utskottet har sålunda ansett, att man kunde vara med om denna kostnad, och därför tillstyrkt den, och jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Hammar skjöld: Under senaste kriget ha luftstridskrafterna tillvunnit sig en sådan betydelse, att man i flera länder sätter upp dem i jämbredd med de båda förutvarande grenarna av försvaret, lant- och sjöstridskrafterna — detta gör även nationernas förbund när det omnämner de olika medlen för krigföring, ty det talas om stridskrafter till lands, till sjöss och i luften — och därför är det nödvändigt att även för flottans del räkna med angrepp från luften. Nu är det visserligen sant, att våra jagare äro mindre fartyg med stor hastighet, och att de för sin egen del, åtminstone då de äro i rörelse, i jämförelse med större fartyg, pansarbåtarna, äro litet utsatta för anfall från luften. Pansarbåtarna äro naturligtvis själva försedda med kanoner, avsedda att beskjuta de fientliga luftstridskrafter, som rikta sig mot dem, men detta kan icke anses tillfyllest, ty om fientliga luftskepp kunna komma in på ett pansarfartyg utan att hava lidit avbräck, blir striden alltid mer eller mindre oviss. Det är därför önskligt, för att icke säga nödvändigt, att för den yttre delen av sjöförsvaret, som representeras av jagare och torpedbåtar, även finnas luftkanoner. Ursprungligen gingo de fientliga flygmaskinerna på låg höjd, så att man mot dem kunde använda kulsprutor och handgevärseld, men numera räcker icke detta till. Flygmaskinerna kunna numera gå på sådan höjd, att man måste hava kanoner för att nå dem, och därför måste det betraktas såsom ett mycket viktigt försvarsmedel att även jagare förses med luftkanoner. Skulle man inköpa särskilda luftvärns pjäser, medför detta jämförelsevis stora kostnader, dels för inköpspriset och dels därför, att man sannolikt måste förstärka däcken på jagarna, för att de skola kunna motstå den ökade belastningen. Nu har man lyckats att genom en förändrad konstruktion, för den ringa summan av 10,000 kronor per pjäs göra två av de fyra 75 mm. kanoner, som redan finnas ombord på jagarna, tjänliga till avvärjande av luftanfall.

Jag kan således vitsorda vad den föregående talaren framhöll, att

detta är ett viktigt försvarskrav, och att den summa, som i detta sammanhang ifrågasättes, måste anses såsom mycket låg i förhållande till betydelsen av den nytta, som den utan tvivel skulle medföra.

*Anslag till
luftkanoner
för jagare.
(Orts.)*

Herr Olsson, Oscar: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att utskottets ordförande och försvarsministern voro av något olika mening beträffande vad dessa kanoner huvudsakligen skulle vara bra för. Under det utskottets ärade ordförande ansåg att de vore särskilt bra för att skydda jagarna, var försvarsministern av den åsikten, att jagarna redde sig tillräckligt väl ändå på grund av sin höga fart. Dessa luftkanoner skulle enligt hans mening särskilt vara behöfliga icke för att skydda jagarna utan för att bereda de större krigsfartygen det skydd, de behövde. Jag skall emellertid be få säga, att såvitt jag kan finna, det skyddet icke är av synnerligt stor effektivitet. När utskottets ärade ordförande talade om, att dessa kanoner tvinga flygmaskinerna att hålla sig på större höjd ovanför jagarna, kunde däruti vara ett visst berättigande, men efter vad jag inhämtat efter samtal med sjöofficerare, är det svårt att från en jagare träffa en flygmaskin på större höjd; man kan beräkna att ha ungefär lika stor utsikt därtill som att vinna på lotteri, och torde en sådan utsikt icke behöva spela alltför stor roll, när det gäller för riksdagen att bevilja detta anslag. Jag skall visst icke förneka, att de båda andra talarna ha rätt i att det vore önskvärt att hava sådana kanoner på jagarna. Det är det visst! Men då förhållandena nu äro sådana, att vi måste försöka spara på alla håll och kanter, när det gäller beviljande av anslag, och jag anser, att 75,000 kronor i dessa tider också äro pengar, har jag i likhet med övriga reseranter ansett, att vi kunna vänta med detta anslags beviljande.

Herr Kvarnzelius: Jag måste inlägga en gensaga mot herr Olssons påstående, att det vore någon motsättning eller icke fullständig överensstämmelse mellan mitt och herr statsrådets yttrande. Jag sade, att för skyddet av krigsfartyg vore det nödvändigt att hava även luftkanoner. Men skyddet kan dels avse jagarna själva, dels ock andra fartyg, och således föreligger icke den skiljaktighet, som herr Olsson trodde sig finna. När herr Olsson vidare medgav, att detta var ett berättigat krav men att det av ekonomiska skäl kunde undanskjutas, så vill jag säga, att billigare torde man icke komma ifrån detta än genom att bifalla det nu föreliggande förslaget. Det är möjligt, att om vi dröja, kommer det nästa gång att ifrågasättas särskilda vapen för detta ändamål, och följaktligen blir det dyrare, än om vi använda redan befintlig materiel. Slutligen vill jag i anledning av vad herr Olsson nämnde angående träffsäkerheten säga, att det nog är riktigt, men det förhåller sig så, att en flygare genom risken att bliva utsatt för beskjutning tvingas att hålla sig högre än han eljest skulle göra, ifall han icke vore utsatt för denna risk. Det är däruti skillnaden ligger.

*Anslag till
luftkanoner
för jagare.*
(Forts.)

Herr Wohlin: Vid de föregående punkter av detta betänkande, där voteringar ägt rum, har jag ansett ansvarskänslan mot vårt försvarsväsende bjuda mig att rösta för de högre anslagen och jag ämnar även vid denna punkt rösta för det här begärda anslaget. Anslagets betydelse ur militär synpunkt har blivit på ett övertygande sätt utvecklat av herr försvarsministern. Därtill kommer att anslaget är jämförelsevis obetydligt, och slutligen bör beviljandet av detsamma uppfattas såsom ett symptom av intresse för den viktiga gren av försvarsväsendet, som utgöres av vår flotta. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson, Oscar: Under vanliga förhållanden skulle jag anse, att en sådan "symptomatisk" votering, som herr Wohlin förordar, möjligtvis skulle hava ett visst berättigande. Men under dessa hårda tider, som icke minst herr Wohlin gång efter annan påpekat för kammarerna, undrar jag om det är rätta ögonblicket att vara gentil så att säga bara för gestens skull.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr O. U. B. Olsson m. fl. vid punkten anförda reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 4 A punkten 126, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr O. U. B. Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 44.

Punkterna 127—135.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 136.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för anskaffning av sjunkminor för flottan bevilja ett anslag att 96,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 48,000 kronor.

*Anslag till
sjunkminor
för flottan.*

Utskottet hade i den nu föredragna punkten anfört:

”På grund av statsfinansiella skäl anser sig utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, icke kunna tillstyrka beviljande av detta anslag.

Utskottet hemställer alltså, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.”

Herr statsrådet *H a m m a r s k j ö l d*: Denna punkt är avstyrkt av utskottets majoritet och här förekommer endast en reservant, men med hänsyn till frågans stora vikt och betydelse anser jag mig icke kunna underlåta att nämna ett par ord om densamma.

Den majoritet som uppstått mot detta anslag beror kanske delvis på den någon vilseledande benämningen — ifrågavarande minor kallas sjunkminor — och man kunde därför ha anledning tro, att detta slag av minor kan ersättas av redan befintliga dylika. Så är emellertid icke fallet. De olika slag av minor, som hittills förekommit inom sjöförsvaret, ha uteslutande varit defensiva vapen. Med dem har man avspärrat inlopp och segelleder genom en rad minor, eller också har man försökt hindra fiendens tillträde till större havsområden genom s. k. minfält, vilka såsom vi veta voro ganska vanliga under det sista kriget. Men här är fråga om ett helt annat vapen, ett anfallsvapen mot undervattensbåtar. Förhållandet är, att numera undervattensbåtarna nått en sådan fulländning, att de en hel dag kunna hålla sig i undervattensläge, och då de icke äro åtkomliga för det artilleri, som finnes på fartygen, måste fartygen äga ett särskilt vapen för att bekämpa undervattensbåtar i nedsänkt läge; ett sådant vapen är sänkminan. Anledningen till att den kallas sänkmina är, att den till formen väsentligen påminner om en vanlig mina. Meningen är, att minan skall skjutas ut genom en tub eller kastas ut från däcket, varvid man kan ställa in minan på bestämt djup, 5, 6 eller 7 meter o. s. v. På en undervattensbåt, som befinner sig i närheten, blir verkan mycket kraftigare, än om fartyget befunde sig i övervattensläge, emedan trycket verkar från alla sidor mot den nedsänkta undervattensbåten. Det vore därför välbetänkt om anslag beviljades för detta ändamål, emedan våra fartyg otvivelaktigt numera måste anses vara i trängande behov av anfallsvapen för att kunna från sig avhålla fientliga undervattensbåtar. Vi veta, att under sista världskriget de tyska undervattensbåtarna till en tid hade en mycket kraftig verkan, men denna minskades sedan i påfallande grad, vilket dock icke var beroende på att tyskarna hade mindre goda undervattensbåtar eller mindre skickliga förare å dessa, utan på vissa motåtgärder, och bland dessa

*Anslag till
sjunkminor
för flottan.*
(Forts.)

var utan tvivel uppfinningen av sänkminor en bland de viktigaste för att icke säga det viktigaste. De befunnos hava så kraftig verkan, att de föranledde de tyska undervattensbåtarna att rymma de grunda delarna av Engelska Kanalen, således där i fråga om vattendjupet förhållandena i hög grad påminna om våra skärgårdar, och det är därför antagligt, att sänkminorna skulle bli av samma betydelse, när det för vår flotta gäller att hålla fientliga undervattensbåtar från vår skärgård, som de voro för de engelska sjöstridskrafterna, då det gällde att fördriva de tyska undervattensbåtarna från vissa områden av Engelska Kanalen.

Herr K v a r n z e l i u s: Utskottet har icke velat underkänna betydelsen av detta försvarsmedel, men vi hava trott, att detta var ett av de ändamål, som vi kunde pruta på, då det i alla fall icke är möjligt för vårt land att på alla områden följa med i anskaffandet av alla slags militära förstörelseredskap som det stora världskriget framskapat. Huru värdefull — för sitt ändamål — denna materiel än kan anses vara, hava vi likväl ansett, att det för närvarande kunde anstå med dess anskaffande, och jag ber få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den förevarande punkten hemställt.

Punkterna 137—140.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 141.

Lades till handlingarna.

Punkterna 142—151.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 152 och 153.

Lades till handlingarna.

Punkterna 154 och 155.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 156.

Lades till handlingarna.

Punkterna 157—160.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 161.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 118, angående Kungl. Maj:ts framställning om avsättning av medel för bestridande av dyrtidskostnader vid försvaret; och

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts under tilläggsstatens för år 1921 fjärde huvudtitel gjorda framställning om anvisande av medel till uppförande av bostadshus i Vaxholms fästning för underofficerare av första graden.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den framtida användningen av Västmanlands regementes knektelegomedelskassa. *Om användningen av Västmanlands regementes knektelegomedelskassa.*

I anslutning till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i det nu föredragna utlåtandet tillstyrkt, att riksdagen måtte medgiva,

a) att hälften av Västmanlands regementes knektelegomedelskassas tillgångar indroges till statsverket för att under namn av "indelningsverkets besparingsfond" förvaltas av statskontoret,

b) att räntan av denna fond finge jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk för understöd åt f. d. indelt manskap eller, sedan någon del av fonden icke vidare erfordrades för sådant understöd, för enahanda ändamål som Vadstena krigsmanshuskassa, beväringmanskapets invalid- och pensionsfond och invalidhusfonden,

c) att Konungens befallningshavande i Västmanlands län fortfarande finge hava hand om de från kassan beviljade lån med biträde därvid på hittills tillämpat sätt av tjänstemän vid länsstyrelsen mot arvoden, som på befallningshavandens förslag bestämdes av Kungl. Maj:t, samt

d) att andra hälften av ifrågavarande kassas tillgångar finge tillkomma Västmanlands län samt Fellingsbro, Ervalla och Näsby socknar av Örebro län för att förvaltas och till länens fromma användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *J. L. Widell, J. Jönsson* i Revinge, *J. Erlansson* och *K. E. W. Söderhielm*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

"Med hänsyn till att Västmanlands regementes knektelegomedelskassas tillgångar för närvarande äro placerade i lån till jordbrukare inom Västmanlands län och angränsande delar av Örebro län, anser sig utskottet böra tillstyrka, att dessa medel allt fortfarande må göras räntebärande på samma sätt, under förutsättning att räntan å lånen fastställas i huvudsaklig överensstämmelse med i allmänna marknaden gällande räntesatser för likartade lån.

Att hälften av kassans tillgångar såsom av Kungl. Maj:t föresla-

Om användningens av Västmanlands regementes knektelegomedelskassa. (Forts.) gits skola överlämnas till Västmanlands län och nämnda socknar av Örebro län, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka.

Kassans tillgångar i sin helhet böra enligt utskottets mening indragas till statsverket för att såsom särskild fond av statskontoret förvaltas.

Handhavandet av utlåningen synes dock kunna överlåtas till Konungens befallningshavande i Västmanlands län, vilken hittills skött densamma.

Fondens ränteavkastning synes emellertid böra disponeras för beredande av understöd åt f. d. indelt manskap i överensstämmelse med vad som av Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagits.

På grund av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande framställning, i vad den avser överlämnande av en del av Västmanlands regementes knektelegomedelskassa till Västmanlands län och vissa socknar av Örebro län, må besluta,

a) att tillgångarna i kassan skola till statsverket indragas och därav bildas en av statskontoret förvaltd fond, vars kapital må placeras i lån mot säkerhet av inteckningar i jordbruksfastighet inom nämnda län och socknar och mot ränta, som av Kungl. Maj:t fastställs,

b) att avkastningen av denna fond må jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk för understöd åt f. d. indelt manskap eller, sedan någon del av fonden icke vidare erfordras för sådant understöd, för enahanda ändamål som Vadstena krigsmanshuskassa, beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond och invalidhusfonden,

c) att Konungens befallningshavande i Västmanlands län fortfarande må hava hand om de från fonden beviljade lån med biträde därvid på hittills tillämpat sätt av tjänstemän vid länsstyrelsen mot arvoden, som på befallningshavandens förslag bestämmas av Kungl. Maj:t."

Därjämte hade reservation anmälts av herrar *J. Nilsson* i Skottlandshus och *A. Anderson* i Råstock, vilka likväl ej antytt sin mening.

Herr *Widell*: Såsom kammaren finner har jag jämte några kamrater i statsutskottet avgivit reservation vid detta betänkande. Skillnaden mellan majoritetens och minoritetens uppfattning är den att, medan majoriteten tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, att av Västmanlands regementes knektelegomedelskassa skulle hälften skänkas till Västmanlands län och vissa socknar av Örebro län, har minoriteten ansett, att kassan bör i sin helhet bibehållas för statens räkning. Att kassan tillhör staten, därom är ingen som helst tvist. Frågan är avgjord genom dom i alla tre instanserna, och varken Kungl. Maj:t eller utskottet har velat göra gällande annat, än att kassan är statens egendom.

Nu har emellertid Kungl. Maj:t ansett, att billigheten skulle kräva, att Västmanlands län finge tillbaka till sig hälften av denna kassa. Avkastningen härav skulle kunna disponeras för gemensamma angelägen-

heter såsom näringarnas upphjälpande, kulturens befrämjande o. s. v. Reservanterna hava icke kunnat finna tillräckliga skäl föreligga för en sådan gåva till Västmanlands län. Det är mycket betydliga belopp det här gäller. Den summa, som Västmanlands län på detta sätt skulle erhålla av staten uppgår nämligen till $1\frac{1}{4}$ miljon kronor. Jag kan icke finna, att det föreligger några som helst billighetsskäl för att länet skulle få denna gåva av staten. Länet har aldrig någonsin åtnjutit avkastningen av denna kassa på annat sätt, än att avkastningen använts för understödjande av svaga rotar i den mån sådant varit erforderligt, men i övrigt har avkastningen lagts till kapitalet för att öka detsamma. Där- emot har länet haft gott av kassan på sådant sätt, att medlen varit utlånade inom länet till jordbrukare, som då haft dessa lån mot ganska billig ränta. Även reservanterna äro ense med utskottet därom, att kassans tillgångar fortfarande böra disponeras till lån inom Västmanlands län och vissa socknar av Örebro län. Men, som sagt, vi hava icke kunnat vara med om att halva kassan skulle överlämnas till Västmanlands län med äganderätt. Vi hava icke kunnat finna några skäl för en sådan åtgärd.

Jag hade tänkt yrka bifall till den reservation, jag avgivit. Jag har emellertid hört, att herr talmannen skulle hysa betänkligheter mot att framställa proposition på bifall härtill. Ehuru jag för min del icke delar dessa betänkligheter, skall jag dock icke yrka bifall till reservationen, utan i stället yrka avslag på såväl utskottets hemställan som den kungl. propositionen.

Herr Kvarnzellius: Den föregående ärade talaren har riktigt och fullständigt redogjort för innehållet av den kungl. propositionen, och jag skall därför icke upptaga kammarens tid i det avseendet.

Emellertid anser jag mig böra fästa uppmärksamheten på vad som för övrigt framgår av den kungl. propositionen, att detta ärende förut varit föremål för riksdagens prövning på grund av särskilda motioner. Vid det tillfället ansåg varken utskottet eller riksdagen sig böra fatta ståndpunkt till frågan, när den var föremål för Kungl. Maj:ts närmare prövning. Sedermera har ärendet remitterats till myndigheterna, bland andra till statskontoret, som avgivit yttrande, och det är på statskontorets yttrande och förslag, som den kungl. propositionen grundar sig. Då vi nu inom utskottet tillstyrkt den kungl. propositionen, ha vi gjort det, dels på den grund att nämnda ämbetsverk, vars objektivitet, tillförlitlighet och sakkunskap måste tillmätas den största betydelse, förordad förslaget, och dels på den grund att vi ansett starka billighetsskäl tala för den ståndpunkt, som föreligger i den kungl. propositionen. Även om det är riktigt, såsom den siste ärade talaren sade, att staten strängt juridiskt har rätt till kassan, så hava dock västmanlänningarna varit så övertygade om sin rätt till kassan, att de nu känna sig mycket upprörda över att densamma skall fråntagas dem. Saken är i varje fall så pass twistig, att det även finnes jurister som äro av den meningen, att västmanlän-

Om användningen av Västmanlands regementes knektelego-medelskassa.
(Forts.)

Om använd-
ningen av
Västman-
lands rege-
mentes
knektelego-
medelskassa.
(Forts.)

ningarna hava rätten på sin sida. Men högsta domstolen liksom under-
rätterna ha dömt till Kungl. Maj:ts och kronans fördel. Det oaktat
har utskottet ansett sig böra gå med på en lösning av denna tviste-
fråga, på det sätt som är föreslaget av Kungl. Maj:t, och låta kassan
komma Västmanlands och Örebro län till godo genom att fortfarande
få utgöra en fond, från vilken medel utlånas till jordbrukare inom dessa
län. Ena hälften av avkastningen skall gå till staten för att användas
för i propositionen angivna ändamål och ena hälften användas för sam-
hällsnyttiga åtgärder inom de två länen, vilket givetvis främst är till
gagn för länen men indirekt även till gagn för staten. Jag anser att goda
skäl tala för bifall till statsutskottets förslag, och anhåller att få yrka
bifall till detsamma.

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat
sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr
förste vice talmannen, vilken nu jämlikt föreliggande yrkanden gjorde
propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet
i det under behandling varande utlåtandet hemställt; och förklarades
den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja
besvarad.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 121, i anledning av väckt motion om förhöjt statsbidrag åt vissa
folkhögskolor;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering
av löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten
jämte två i ämnet väckta motioner;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag
till ersättning åt lappfogdar m. m.;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande
av en Holmö fattigvårdssamhälle åvilande skuld; och

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvi-
sande av medel för anskaffande av en motorpatrullbåt för tullbevakning-
en i Göteborg.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 36, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän fastig-
hetstaxering år 1922 ävensom en i ämnet väckt motion.

Genom proposition den 18 mars 1921, nr 214, vilken hänvisats till

bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett framlagt förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922.

Till utskottets behandling hade även överlämnats en i anledning av propositionen väckt motion, II: 305, av herr *Magnusson* i Skövde, däri hemställts, "att moment c. i § 8 i förslaget till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922 utgår, ävensom motsvarande stycke i de särskilda anvisningarna, samt att utskottet vidtager de ändringar i lagtexten, som ett bifall till detta yrkande betingar".

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Utskottet hade i det föreliggande betänkandet i anslutning till vad däri anförts hemställt, att riksdagen, med avslag å motionen II: 305, av herr *Magnusson* i Skövde, och med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte antaga *dels I*) ett i betänkandet infört, såsom *utskottets förslag* betecknat förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, *dels ock II*) ett i betänkandet likaledes intaget förslag till förordning om fastighetstaxering åren 1923 och 1924.

Sedan betänkandets rubrik blivit uppläst, begärdes ordet av

Friherre *Fleming*, som yttrade: I avseende å föredragningen av bevillningsutskottets betänkande nr 36 föreslås:

att i sammanhang med detta betänkande företages till avgörande bevillningsutskottets betänkande nr 37;

att betänkandena vart för sig föredragas med iakttagande:

att utskottets respektive hemställanden föredragas först efter genomgåendet av vederbörande författningsförslag;

att vederbörande författningsförslag föredragas, där så erfordras, paragrafvis med promulgationsstadganden och rubriker sist, men att vid behandlingen av var och en av 4, 5, 6 och 8 §§ i förslaget till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922 föredragas även de till respektive paragrafer hörande anvisningar;

att vid behandlingen av den paragraf i det under punkt I i bevillningsutskottets betänkande nr 36 upptagna förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, varom först uppstår överläggning, diskussionen må omfatta båda betänkandena i deras helhet;

att efter 12 § i det under punkt I i betänkandet nr 36 upptagna författningsförslaget föredrages instruktionen för värdesättning å skogsmark och växande skog och efter 26 § i det under A) i bevillningsutskottets betänkande nr 37 upptagna förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922 de till samma förslag hörande formulär;

att förslagens text ej må behöva uppläsas i andra delar än sådana, beträffande vilka uppläsning begäres; samt

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. att för den händelse något av författningsförslagen kommer att i en eller annan del återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i avseende å delar, vilka blivit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

(Forts.) Vad friherre Fleming sålunda hemställt bifölls.

I enlighet härmed föredrogs nu även bevillningsutskottets betänkande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922 ävensom i ämnet väckta motioner.

I detta betänkande hade utskottet till en början yttrat följande:

”Genom proposition, nr 215, den 18 mars 1921, har Kungl. Maj:tt, under återopande av propositionen bifogat utdrag av protokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, bland annat, att antaga ett nedan intaget förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922, och har propositionen i denna del hänvisats till bevillningsutskottet. Beträffande vad föredragande departementschefen enligt omförmälda statsrådsprotokoll vid ärendets föredragning anfört till motivering för förslaget får utskottet hänvisa till propositionen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehåft följande med anledning av propositionen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

- I: 203 av herr *Johansson* i Kälkebo,
- I: 204 av herrar *Ivar Pettersson* och *Tjällgren*,
- II: 304 av herr *Ericsson* i Arboga,
- II: 306 av herr *Magnusson* i Skövde m. fl. samt
- II: 307 av herr *Jonsson* i Risinge m. fl.”

Utskottet hade i betänkandet nr 37 hemställt, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte

dels A), under förutsättning att riksdagen i anledning av bevillningsutskottets betänkande nr 36 antagit förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, antaga ett i betänkandet infört, såsom *utskottets förslag* betecknat förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förklarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922,

dels ock B) förklara, att motionerna

- I: 203 av herr *Johansson* i Kälkebo,
- I: 204 av herrar *Ivar Pettersson* och *Tjällgren*,
- II: 304 av herr *Ericsson* i Arboga,
- II: 306 av herr *Magnusson* i Skövde m. fl. samt
- II: 307 av herr *Jonsson* i Risinge m. fl.,

i den mån de icke blivit av utskottet beaktade, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Nu företogs till avgörande

Det av utskottet i betänkandet nr 36 under I tillstyrkta förordningsförslaget.

1 §.

Denna paragraf lydde sålunda:

Allmän taxering av fast egendom skall verkställas under år 1922. Vid denna taxering skola bestämmelserna i 2—10 §§ här nedan med därtill hörande anvisningar lända till efterrättelse i stället för vad i 4 och 6 §§ av förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst och i 1 § av de till samma förordning hörande särskilda anvisningar finnes stadgat.

Angående taxeringsmyndigheter och förfarandet vid 1922 års allmänna fastighetstaxering är särskilt stadgat.

Vid betänkandet funnos fogade flera reservationer, av vilka dock ingen avsåg den nu föredragna paragrafen.

Herr W o h l i n: Herr talman, mina herrar! De föreliggande, för jordbrukarna i vårt land synnerligen viktiga kungl. propositionerna ha såsom känt föranletts av en riksdagens skrivelse i fjol, avlåten i samband med beslutet i kommunalskattefrågan. I denna skrivelse anhöll riksdagen bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om särskild och skyndsam, förnyad utredning av frågan om den kommunala beskattningen av skog, varvid skulle iakttagas vissa av riksdagen angivna synpunkter, samt att det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, snarast möjligt skulle framläggas för riksdagen, ävensom vidare att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsam utredning angående ändrade grunder för dels beskattningsnämndernas organisation och taxeringsförfarandet, dels uppskattning av fast egendoms värde, avsedda att lända till efterrättelse vid den allmänna fastighetstaxering, som enligt riksdagens mening borde verkställas under år 1922, samt att Kungl. Maj:t skulle för 1921 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen, vilken såsom bekant företrädde en avvikande uppfattning mot riksdagsmajoritetens i fråga om sättet för den kommunala beskattningsfrågans lösande, ansåg sig det oaktat självfallet böra tillmötesgå riksdagen önskan och tillsatte för ändamålet två kommittéer, vilka kommittéers förslag sedermera blivit i grundlagsenlig ordning utremitterade till vederbörande myndigheter för yttrandens avgivande och vilka förslag i huvudsak ligga till grund för de nu föreliggande kungl. propositionerna. Alla veta, att anledningen till riksdagens hemställan om verkställandet av en ny fastighetstaxering redan år 1922 enligt förändrade grunder för taxeringsförfarandet och med nya grunder för beskattningsnämndernas organisation står i samband med det förhållandet, att den av riksdagen beslutade kommunala beskattningsreformen förutsatts komma att gälla endast till den 1

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering är 1922 m. m.
(Forts.)

januari 1925, och att kungl. proposition med förslag till definitiv kommunalskattereform förutsatts komma att framläggas vid 1924 års riksdag. För detta ändamål måste resultaten och erfarenheterna från den ifrågavarande fastighetstaxeringen komma den nya utredningskommittén i kommunalskattefrågan tillgodo, och detta är endast möjligt, därest taxeringen, såsom riksdagen i sin skrivelse uttalat, kommer att äga rum under nästkommande år. Skulle taxeringen uppskjutas till något år senare, bleve ofrånkomligt konsekvensen därav, att provisoriet på det kommunala beskattningsväsendets område måste förlängas och den definitiva kommunalskattereformen alltså ytterligare komma att anstå.

Det synes mig i detta sammanhang vara anledning erinra därom, att den riksdagsmajoritet, som stod bakom ifrågavarande riksdagskrivelse, var sammansatt av det liberala partiet i riksdagen samt av lantmannan- och borgarpartiet på några undantag när i andra kammaren och det nationella partiet i denna kammare, med undantag av herr Swartz och därtill möjligen en eller annan medlem av partiet. De partigrupper i riksdagen, som icke äga något ansvar för samma riksdagskrivelse, utgöras dels av det socialdemokratiska partiet och dels av riks- och bondeförbunden, vilka sistnämnda genom vid förra riksdagen inlämnade motioner, genom särskild reservation till andra särskilda utskottets betänkande samt genom uttalanden under debatten vid frågans behandling i kamrarna företrädde en avvikande uppfattning i avseende å den kommunala beskattningsfrågans lösning, vilken lösning emellertid icke ansågs vara tillräckligt oförmånlig för vårt jordbruk för att kunna av riksdagsmajoriteten bifallas. Visserligen är det sant, att såväl i herr Swartz' reservation som i den av herrar Johansson i Kälkebo och Svedberg avlätna reservationen en ny fastighetstaxering förutsattes komma att äga rum, enligt herr Swartz' reservation nästkommande år och enligt herrar Johanssons i Kälkebo och Svedbergs reservation redan detta år. Men det bestod mellan dessa båda reservationer och riksdagsmajoritetens ståndpunkt den betydliga skillnaden, att det i förenämnda reservationer icke var fråga om någon sådan genomgripande omorganisation av taxeringsförfarandet ifråga om skog och skogsmark under provisorietiden, som riksdagsmajoriteten önskade. Enligt den av herrar Johansson i Kälkebo och Svedberg avgivna reservationen skulle man fastmera tillsvidare nöja sig med att verkställa taxering av skogen enligt hittills tillämpade, mera skematiska grunder. Det förhåller sig alltså så, att de ledamöter av bevillningsutskottet, som vid behandlingen i år av dessa frågor varit obundna av tidigare intagna ståndpunkter och kunnat alldeles fritt pröva de nu framlagda förslagen, hava, förutom de socialdemokratiska representanterna i utskottet, varit de tre representanterna för riks- och bondeförbunden, under det att övriga ledamöter av utskottet genom avslagsyrkande eller uppskovsyrkande i fråga om den nu föreslagna fastighetstaxeringen skulle hava i viss grad desavuerat sig själva med hänsyn till sin ståndpunkt i fjol.

Jag har befunnit mig i nu nämnda lyckliga belägenhet, men icke

desto mindre ansett lojaliteten kräva att icke motsätta mig fullföljandet av de intentioner, som hystes av fjolårets riksdagsmajoritet, i den mån icke påtagliga och uppenbara fel kunnat uppvisas i de här föreslagna nya principerna för skogstaxeringen. Dessa principer har jag i likhet med utskottets övriga ledamöter sökt underkasta en så ingående granskning, som möjligt varit. Alla torde ju finna, att det är på denna punkt, nämligen taxeringen av skogsmark och växande skog, som de egentliga nyheterna i det föreslagna taxeringsförfarandet förefinnas. Betraktar man då dessa nya bestämmelser, så finner man att, i stället för det hittillsvarande mera schablonmässiga taxeringsförfarandet i fråga om skog, skogsmark och växande skog skola taxeras efter ett ganska invecklat, i detalj utarbetat system. Skogsmarken skall taxeras på det sättet, att man till grund för taxeringen lägger arealen av till skogsbörd tjänlig mark och vidare den normala avkastningsförmågan av skogen, vilken sistnämnda skall beräknas på grundval av vissa fastställda regler. Därefter skall den normala avkastningsförmågan evalveras i penningar med hjälp av vissa medelprisberäkningar, vartill domänstyrelsen skall lämna material. Ytterligare skall ett visst avdrag ske, på sätt i propositionen föreslås, och slutligen får man efter dessa undersökningar fram ett markvärde per hektar, som är lika med tre gånger den reducerade årsavkastningen. Värdet av den växande skogen skall likaledes beräknas efter vissa vetenskapliga grunder och uppgå till tretton och två tredjedels gånger den nyssnämnda reducerade årsavkastningen. Det är ju givet, att när en icke skogsvetenskapligt utbildad ledamot av bevillningsutskottet har att taga ståndpunkt till detta rätt invecklade förslag, så måste han i väsentlig mån lita till den uppfattning, som företrädes av auktoriteter på området. Det förhåller sig då så, att i den kommitté, som tillsattes för denna frågas utredning, insattes förutom andra sakkunniga en person, som jag tror här i landet, åtminstone inom vetenskapliga kretsar, anses besitta den största fackkännedomen på området, och denne person har vidare varit tillkallad inom bevillningsutskottet vid ärendets behandling och utförligt redogjort för sin uppfattning i frågan. Den skogstaxeringsmetod, som närmast torde ha utarbetats av honom och som upptagits i kommitténs förslag och i den kungl. propositionen, har sedan, som jag nyss nämnde, varit föremål för utlåtanden från åtskilliga myndigheter, däribland kammarrätten och domänstyrelsen. Kammarrätten finner för sin del, att dessa principer äro riktiga, och tillstyrker deras antagande såsom grundval för den nu ifrågakommande skogstaxeringen. Domänstyrelsen yttrar sig mycket kortfattat, men har ingenting att invända mot samma principer. Sveriges skogsägareförbund, som likaledes satts i tillfälle att uttala sig i frågan, finner, såsom av propositionen framgår, att de föreslagna metoderna för upptaxering av skogsmark och skog böra användas vid den allmänna fastighetstaxeringen år 1922, ehuru väl skogsägareförbundet med detta tillstyrkande icke velat uttala sig om sättet för skogsbeskattningsfrågans lösning i framtiden. Flertalet länsstyrelser, som yttrat sig i ämnet, hava likaledes uttalat sig

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

*Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)*

till förmån för dessa nya principer på skogstaxeringsområdet. — Då därtill kommer att den av mig nyss omnämnde experten på området inför bevilningsutskottet ytterligare bestyrkt dessa principers riktighet och ingen invändning inom utskottet har rests mot den teoretiska riktigheten av denna nya skogstaxering, så har det givetvis för mig, som icke är skogsvetenskapligt utbildad, varit svårt eller rättare omöjligt att taga på mitt ansvar att på grund av någon egen mening ifråga om den nya skogstaxeringen hemställa om ett uppskov eller ett avslag på den föreliggande kungl. propositionen.

Däremot har det varit lättare för oss ledamöter av utskottet att bedöma de praktiska svårigheter, som måste bliva förenade med denna skogstaxeringsmetods införande. Det faller i ögonen, att såsom ett led i genomförandet av denna nya skogstaxering ingår inhämtandet av vissa uppgifter om arealen av den till skogsbörd dugliga marken, vilka uppgifter skola avlämnas av vederbörande fastighetsinnehavare på för ändamålet särskilt tryckta deklarationsformulär och vilka sedan skola korrigeras av taxeringsmyndigheterna. Det har för mig stått tydligt, att det kommer att möta betydande svårigheter för de stora massorna av jordbrukare här i landet, särskilt för alla dem, som icke äga kartor över sina fastigheter och som över huvud taget icke närmare känna sina fastigheters skogsareal, att lämna dessa uppgifter i ett så tillfredsställande skick, att uppgifterna kunna läggas till grund för en tillfredsställande skogstaxering. Det har likaledes för mig varit klart, att taxeringsorganisationernas möjligheter att korrigera och komplettera de i deklARATIONERNA givna arealuppgifterna samt att införskaffa arealuppgifter, där inga sådana lämnats, äro mera begränsade än vad propositionen förutsätter och utskottsmajoriteten synes förmena. Taxeringsmyndigheterna torde visserligen till sitt förfogande äga ekonomiska kartverkets kartor, men dessa kartor göra dock, såsom alla veta, icke den skillnad mellan till skogsbörd tjänlig mark samt kärrmark och vissa slag av impediment, som för detta ändamål är nödvändig, och kartorna äro dessutom delvis föråldrade och förefinnas för övrigt icke för andra än vissa delar av vårt land. Jordregistrets arealuppgifter hava likaledes för ifrågavarande ändamål ett jämförelsevis mindre värde. Det har självfallet vid sådant förhållande hos flera ledamöter av utskottet framställt sig den frågan, om icke denna omständighet borde föranleda en hemställan om taxeringens uppskjutande till ett efterföljande år. Då jag haft att överväga detta spörsmål, har jag emellertid å andra sidan haft att taga hänsyn till det förhållandet, att framställning om ett sådant uppskov måste få karaktären av ett avslagsyrkande på den förevarande kungl. propositionen samt att vidare, då ingen motion angående deklara-tionsplikt är väckt vid denna riksdag, sådan deklara-tionsplikt först kan inträda efter det att nästkommande riksdag med anledning av en då fram-lagd kungl. proposition fattat beslut om en fastighetstaxering samt där-med förknippad deklara-tionsskyldighet, som nu är föreslagen. Det har då synt mig vara tämligen säkert, att de svårigheter, som måste möta vid

arealuppgifternas lämnande och fullständiggande i och för en fastighetstaxering under nästkommande år, bliva i huvudsak lika stora, om fastighetstaxeringen uppsköttes till året därpå. Under mellantiden och intill dess att nytt riksdagsbeslut föreligger finnes nämligen ingen möjlighet för att från de deklarationsskyldiga inhämta uppgifter, som kunna vara till vägledning för en taxering år 1923. Likaledes har det synts mig antagligt, att taxeringsmyndigheternas möjligheter att komplettera och korrigera arealuppgifterna skulle bliva föga större, om taxeringen uppsköttes till sistnämnda år, i det att ett riksdagsbeslut nästkommande år visserligen skulle kunna komma något tidigare än i år, men dock icke väsentligt tidigare, och sålunda tidpunkten för deklaraionsuppgifternas insändande visserligen något, men dock icke mycket framflyttas, och tiden för taxeringsmyndigheternas behandling av ifrågavarande ärenden något, men icke mera avsevärt, utsträckas. För övrigt kan det icke vara ur vägen erinra om att en dylik förlängd tid för taxeringsorganisationernas arbete måste medföra ökade kostnader för fastighetstaxeringen. Vid övervägande av dessa olika omständigheter har jag kommit till slutsatsen, att man icke på grund av de otvivelaktiga svårigheter, som komma att möta vid arealuppgifternas lämnande, har tillräckliga skäl för en begäran om fastighetstaxeringens uppskjutande till ett följande år. Den nästa fråga, som hos åtskilliga ledamöter av utskottet föranlett tvekan om den nu föreslagna fastighetstaxeringens verkställande redan nästkommande år, har varit huruvida domänstyrelsen skulle före den första nästkommande september hinna verkställa de medelprisberäkningar å trävirke, som, på sätt jag nyss anförde, erfordras i och för den nya fastighetstaxeringen. När emellertid domänstyrelsen i sitt avgivna utlåtande själv förklarar sig i stånd att före den första september i år utarbeta och avlämna dessa uppgifter, så har ingen ledamot av utskottet kunnat taga på sitt ansvar att gentemot domänstyrelsens egen förklaring förneka möjligheterna av att sådana medelprisberäkningar skola medhinnas före den första september, och icke heller det skälet har sålunda kunnat vara för mig tillräckligt tungt vägande för att jag skulle reservera mig och hemställa om uppskov med taxeringen i fråga. En tredje omständighet, som vid ärendets behandling varit livligt beaktad, har varit att penningvärdet under detta och nästkommande år är instabilt och att en taxering, verkställd på basis av ett sådant osäkert penningvärde, i viss mån måste bliva mindre tillfredsställande. Man har då haft att överväga, huruvida ett bättre resultat skulle vinnas genom ett uppskov med taxeringen till år 1923, men såsom icke minst av debatterna i valutafrågan här i riksdagen framgått, har det icke från något håll kunnat med bestämdhet sägas, att penningvärdet ett år senare skulle vara stabiliserat på ett sådant sätt, att taxeringen då skulle kunna verkställas med större trygghet i nu berörda hänseende. Jag har sålunda icke heller kunnat taga denna omständighet till intäkt för ett yrkande på uppskov med taxeringen. Fastmera har nog för åtskilliga av utskottets ledamöter framställt sig den tanken, om man icke ge-

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

nom ett dylikt uppskovsyrkande skulle kunna bringa vår lantbrukande befolkning ur askan i elden. Slutligen får icke förglömmas, att om riksdagen nu skulle genom ett avslag på den kungl. propositionen besluta uppskov med taxeringen i fråga till ett efterföljande år, några garantier icke finnas för att nästkommande års riksdag får en sådan sammansättning, att ett ur jordbruksintressets synpunkt förmånligare förslag än det här föreliggande då kan vinna riksdagens bifall. Sålunda synes mig icke heller spekulationer av denna art böra få vara avgörande vid denna frågas behandling. Sammanfattar jag de betänkligheter, som osökt hava inställt sig vid behandlingen av detta ärende och som finnas i korthet angivna uti en vid utskottets utlåtande fogad reservation mot utskottets väl förbehållslösa tillstyrkande av propositionen, så är resultatet, att visserligen ett icke obefogat tvivel kan hysas om lämpligheten av taxeringens verkställande nästkommande år, men att intet av de olika skäl, som man där kan förebringa, synes mig tillräckligt bärkraftigt, för att jag kunnat taga på mitt ansvar att desavuera riksdagen själv genom att yrka avslag på den föreliggande propositionen.

Gäller nu detta beträffande den viktigaste delen av den här föreslagna taxeringen, så innehåller emellertid det av Kungl. Maj:t framlagda och av utskottsmajoriteten tillstyrkta författningsförslaget vissa andra bestämmelser, som äro av den art att jag och tre andra ledamöter av utskottet icke för vår del kunnat biträda desamma. Jag syftar härvid på sjätte och åttonde paragraferna i förslaget jämte de till dessa paragrafer fogade anvisningarna. Då det är ett allmänt önskemål här i kammaren att vid denna riksdag icke blott ekonomisera med pengarna utan även med tiden, vill jag tillmötesgå denna önskan genom att framföra mina anmärkningar mot dessa båda paragrafer möjligast kortfattat. I 6 § av den kungl. propositionen liksom i samma paragraf i utskottets förslag föreslås, att taxeringsvärdet skall, där ej annat följer av vad stadgas om taxeringen av skogsmark och växande skog, åsättas till det belopp, som provas utgöra fastighetens värde efter ortens pris, varefter inom parentes tillfogats "allmänna saluvärdet". Visserligen är det långt lidet på riksdagen och intresset för riksdagsarbetet allt mera försvagat, men det är dock icke för mycket begärt att hemställa om några minuters uppmärksamhet åt den för vårt jordbruk och för vår jordpolitik för framtiden så viktiga fråga, som här är före. Såsom av den vid 6 § avgivna reservationen framgår, förhåller det sig så, att utskottsmajoriteten i likhet med Kungl. Maj:t förordat ett definitivt övergivande av den hittills i regel tillämpade grundsatsen, att jordbruksfastighet skall taxeras efter sitt "verkliga värde", och i stället har i propositionen och i utskottets förslag föreslagits, att jordbruksfastighet, fränsett skogsmark och växande skogsmark, hädanefter skall taxeras efter det allmänna saluvärdet, vilket värdes bestämmande närmare framgår av de vid 6 § fogade anvisningarna. Jag kan för min del i stort sett inskränka mig till att hänvisa till de synpunkter, som

finnas angivna i den vid paragrafen i fråga fogade reservationen. Det synes mig rätt så egendomligt, att man på så många håll varit med om att utan vidare biträda tankegången, att jorden är en handelsvara, som skall taxeras alldeles såsom andra slag av förmögenhet. Det har dock varit en ledande tråd i vår svenska jordpolitik sedan långa tider tillbaka, liksom det varit en utbredd uppfattning inom vår bondebefolkning, att jorden intager en särställning bland de olika slagen av förmögenhetsobjekt. Det är alltjämt i högsta grad önskvärt, att vid taxering av jordbruksjord samt vid värdesättning av jordbruksfastighet såväl vid arvsskiften som vid andra tillfällen jordens säregna karaktär i nu angivet avseende blir beaktad. Såsom i reservationen utvecklas, skulle fastighetstaxeringens verkställande efter allmänna saluvärdet iverdärligen medföra konsekvensen, att jordvärdet här i landet skruvades upp. Visserligen bestämmes priset vid köp och försäljning av fast egendom icke av taxeringsvärdet, men taxeringsvärdet spelar dock i så måtto en stor roll vid bestämmandet av köpeskillingen för jorden, att den sistnämnda sällan understiger taxeringsvärdet. Vidare tillkommer, såsom i reservationen utvecklas, att vid våra svenska bondgårdars överlåtande till ny generation, vare sig att detta sker vid arvskiften eller i form av försäljningar till arvinge under faderns livstid, ett värde för utlösningen av medarvingarna sättes å fastigheten, som i regel understiger fastighetens saluvärde i öppna marknaden, om också detta utlösningvärde på senare tider väsentligen ökats utöver vad som i äldre tider var brukligt. En uppstegring av taxeringsvärdena i överensstämmelse med saluvärdena kommer uppenbarligen att verka så, som i reservationen angives, nämligen att utlösningvärdena vid hemmanens överlåtande till ny generation höjas och att köpeskillingarna stegras samt att i följd av dessa omständigheter den improduktiva skuldsättningen, som vanligen följer med egendomsväxlingar, ökas, allt företeelser, som direkt motverka en sund utveckling av vårt jordbruk. Det är anmärkningsvärt, att de ärade representanterna för det socialdemokratiska partiet, vilket partis jordprogram, om jag minnes rätt, mycket starkt giver uttryck för uppfattningen, att jorden icke bör göras till en spekulationsvara, utan i möjligaste mån bevaras i den jordbrukande befolkningens händer, här äro beredda att utan vidare uppoffra dessa sina grundprinciper och biträda uppfattningen, att saluvärdet ensamt skall läggas till grund för taxeringen. Det är vidare uppenbart, att de ärade representanterna inom utskottet för andra samhällsklasser än lantbrukarna hava förbisett denna omständighet och icke tillräckligt beaktat, att man genom att nu införa det allmänna saluvärdet såsom norm för taxeringen av jordbruksfastigheter här i landet inför en anordning, som blir till skada för vårt jordbruks framtida utveckling. Det påpekas också i reservationen, hurusom man i de flesta främmande länder, ehuru icke i alla, alltjämt bibehåller metoden att taxera fast egendom efter nettoavkastningen och att i de länder, exempelvis Preussen, där man övergått till att jämka på denna princip, följden blivit att jordmobiliseringen,

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering är 1922 m. m. (Forts.)

d. v. s. den osunda och onaturliga handeln med jordegendomar, tagit väsentligt ökad omfattning. Slutligen kan jag icke underlåta att ånyo här i debatten fästa uppmärksamheten på att herr Swartz' reservation, till vilken hela det socialdemokratiska partiet i fjol anslöt sig, i sitt förslag till metod för fastighetstaxeringen år 1922 innehöll uttrycket fastighetens "verkliga värde" och att herr Swartz i hänvisningarna till samma paragraf intog en bestämmelse, varav framgår, att han icke avsåg att lägga det renodlade saluvärdet till grund för taxeringen utan jämväl ville tillmäta avkastningen av fastigheten en viss betydelse vid taxeringsvärdets bestämmande. Detta har också, såsom alla veta, hittills skett, i det att i anvisningarna till bevillningsförordningen flera bestämmelser förekomma, som möjliggöra hänsynstagande även till avkastningen. I den av mig och några andra ledamöter av utskottet avgivna reservationen föreslås icke övergång till en taxeringsmetod efter avkastningen, enär en sådan taxeringsmetod icke låter sig under nuvarande förhållanden genomföra, men det hemställes om en sådan jämkning i den kungl. propositionen och utskottsmajoritetens förslag, att, förutom saluvärdet, även avkastningsvärdet måtte tagas med i beräkningen vid taxeringsvärdets bestämmande. Jag kommer att mycket beklaga, om denna som jag finner riktiga synpunkt utan vidare förkastas av riksdagen, i synnerhet som det från många håll uttalats, att de grunder, som här föreslås för taxering av fast egendom, i viss mån bliva prejudicerande för fastighetstaxeringarna även i framtiden. Genom ett godkännande av den av utskottsmajoriteten tillstyrka formuleringen binder man sig utan tvivel för ett taxeringsförfarande, som icke kan lända jordbruket och den jordbrukande befolkningen till nåd för framtiden. Med hänsyn till dessa omständigheter kommer jag, när kammaren, såsom jag förmodar, får tillfälle att behandla 6 §, i korthet att yrka på bifall till den vid samma paragraf fogade reservationen.

Beträffande vidare åttonde paragrafen med därtill fogade anvisningar, så innehåller denna paragraf, såsom kammarens ledamöter torde finna, en bestämmelse därom, att vid taxering av jordbruksfastighet jämväl skall redovisas ett särskilt s. k. "tomt- och industrivärde". Det vill med andra ord säga, att man vid taxering av vanlig jordbruksfastighet skall, förutom denna fastighets saluvärde som jordbruksfastighet betraktad, ytterligare i taxeringsvärdet inlägga det värde, som fastigheten i fråga skulle kunna få, för den händelse att fastigheten eller delar av densamma försålles i öppna marknaden för andra ändamål än jordbruk, såsom för industriella anläggningar och dylikt. Då kammarens majoritet i fjol fattade sitt beslut angående uppskattning av viss jord här i landet för framdeles skeende taxering till jordvärde- eller jordräntestegringskatt, så utslöt kammaren ur motiveringen alla uttalanden, som inneburo ett ståndpunktstagande beträffande en sådan eventuell jordvärdestegringskatts natur och omfattning. Detsamma skedde i medkammaren och riksdagen står sålunda alltjämt fullständigt obunden i fråga om den eventuella jordvärdestegringskatts beskaffenhet. För

min del uttalade jag, då denna fråga behandlades, den uppfattningen, att därest en jordvärdestegringsskatt skulle anses i framtiden böra införas här i landet, densamma icke borde uttagas i form av skatt på ännu icke försäld jord, utan i form av en skatt, som utgår, när jorden försäljes. Således kan jag från min utgångspunkt, som torde hava gillats av många av kammarens ledamöter, icke finna det vara principiellt riktigt, att vid taxering av jordbruksfastighet i och för sådan fastighets beskattning enligt nu gällande bestämmelser jämväl medräknas ett "tomt- och industrivärde". Jag får dessutom fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att en sådan taxering av jordbruksfastighet givetvis i hög grad måste bidra till stegring av fastighetens taxeringsvärde, i den mån fastigheten är belägen närmare tätare bebyggda samhällen. Därmed främjar man även direkt den hos stora lager av jordägare här i landet dess värre förefintliga benägenheten för att sälja jorden, när denna med fördel låter sig försäljas. En dylik taxeringsmetod skulle befördra den spekulativa handeln med jordbruksfastigheter. Nu kan visserligen här emot invändas och torde komma att under den fortsatta debatten invändas, att fastigheter, som äro belägna i närheten av stora städer, exempelvis huvudstaden, och som i följd av detta sitt läge hava ett särskilt högt värde, icke böra taxeras efter samma normer som fastigheter med samma avkastningsförmåga, belägna i andra trakter och på längre avstånd från tätare bebyggda samhällen. Jag vill dock fästa uppmärksamheten därpå, att om kammaren beslutar en redaktion av 6 § i överensstämmelse antingen med utskottsmajoritetens förslag eller med reservanternas förslag, dylika i närheten av större städer befintliga fastigheter ändock komma att upptaxeras till ett betydligt högre belopp än deras avkastningsvärde, eftersom det allmänna saluvärdet enligt utskottsmajoritetens förslag helt och hållet och enligt reservanternas förslag till väsentlig del kommer att läggas till grund för taxeringsvärdets bestämmande. Någon fara för att dylika, invid stora samhällen belägna fastigheter skulle komma att upptaxeras för lågt, därest man ur författningsförslaget stryker bestämmelsen om "tomt- och industrivärde", föreligger således på intet sätt. Det föreligger alltså alla skäl för kammaren att i konsekvens med sin avvaktande ståndpunkt i fråga om jordvärdestegringsskatten och med hänsyn till de jordpolitiska synpunkter, som jag här framhållit, icke biträda förslaget om beräkning av ett särskilt "tomt- och industrivärde" när fråga är om jordbruksfastigheter, utan här i stället ansluta sig till reservanternas förslag. En ärad ledamot av utskottet, herr Heyman, har tydligen också observerat, att ett dylikt renodlat "tomt- och industrivärde" icke lämpligen bör inläggas i jordbruksfastighets taxeringsvärde, och han har försökt att i någon mån mildra utskottsmajoritetens förslag genom att föreslå en särskild formulering, enligt vilken den omständigheten skulle vara avgörande, huruvida fastigheten i fråga fördelaktigare kan tillgodogöras för tomt- eller industriellt ändamål än att fortfarande användas för jordbruksändamål. Detta är dock en dålig kompromiss, som i grund och botten icke avlägsnar den

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. (Forts.)

olägenhet, som, efter vad jag nyss anförde, måste vidlåda ett upptagningsförslag gående av "tomt- och industrivärde" i jordbruksfastighets taxeringsvärde. Ett ännu starkare stöd för att den av mig nu utvecklade synpunkten är riktig torde man finna i en annan reservation, som är avgiven av herrar Nilsson i Kristinehamn och Olsson i Ramsta, vilka hemställt, att den del av författningstexten, som handlar om denna fråga, skulle få en sådan lydelse, att i det stycke som börjar med "tomt- och industrivärde utgör" uttrycket "att den kan tillgodogöras" måtte utbytas mot "att den tillgodogöres". Om man närmare granskar denna reservation, så finner man, att dessa båda herrar i själva verket fått ögonen öppna för de med utskottsmajoritetens förslag förenade olägenheterna, men i sin förvirring tillgripit en formulering, som är en ren meningslöshet, om man icke därmed förstår, att jordbruksfastigheter skola beskattas för ett särskilt "tomt- och industrivärde" först när de försäljas, vilket i varje fall icke står i överensstämmelse med de nu gällande bestämmelserna för den kommunala beskattningen. Dessa båda ärade utskottsledamöters reservation synes mig vara ett ganska gott bevis för att man i vidsträckt kretsar av kammaren har den känslan, att det ligger något principiellt oriktigt i den av utskottsmajoriteten förordade principen. Jag finner, att om herrar Nilsson i Kristinehamn och Olsson i Ramsta vilja vara konsekventa, så kunna de icke göra annat än släppa sin formulering och biträda den formulering, som föreslås av de reservanter, vilka ur lagförslaget helt och hållet vilja utesluta jordbruksfastigheters "tomt- och industrivärde". Med anledning av vad jag sålunda anför, kommer jag, när kammaren sedermera, som jag förmodar, går att besluta om 8 § med därtill fogade anvisningar, att yrka bifall till reservationen i dessa delar. Jag behöver härvid icke spilla många ord på att i reservationen även det s. k. "parkvärdet" har blivit struket. Detta värde synes mig vara väl mycket uppkonstruerat. På det skäl, som anförts i den av herr Magnusson i Skövde i andra kammaren väckta motionen, anser jag att det lämpligen bör utgå.

Ännu en gång vill jag med avseende å betänkandet med förslag till bestämmelser om allmän fastighetstaxering år 1922 säga, att jag visserligen haft all anledning till att ställa mig kritisk gentemot en del uttalanden i utskottsmajoritetens motivering, vilken på intet sätt giver vid handen, att utskottsmajoriteten insett de betydande svårigheter, varmed denna fastighetstaxering kommer att bli förknippad. Jag har emellertid vid granskningen av dessa olägenheter och med iakttagande av alla på frågan inverkan omständigheter icke funnit tillräckliga skäl föreliggande kungl. propositionen. Jag har varit i den ställningen, att jag icke behövt känna mig bunden av föregående års riksdagsskrivelse, men jag har dock, såsom jag i början nämnde, den uppfattningen, att en ledamot av riksdagen, även om han vid en föregående riksdag kommit i minoritet, dock har en viss moralisk förpliktelse att, för så vitt icke synnerligen starka och övertygande skäl förebragts i motsatt riktning, så

långt det är möjligt respektera en riksdagsmajoritetens uttalade önskan. Det är naturligtvis samma ståndpunkt, som varit vägledande för den nuvarande regeringen, oavsett vilken ståndpunkt denna regering haft i själva sakfrågan. Som en ytterligare bidragande orsak till att jag stannat vid denna nu utvecklade ståndpunkt har tillkommit att ett uppskov med den här föreslagna fastighetstaxeringen skulle komma att ytterligare förlänga provisoriet ifråga om kommunalbeskattningen, vilket provisorium alltmera inses vara ej minst från de mindre jordbrukarnas synpunkt behäftat med stora bristfälligheter. Beträffande bevillningsutskottets betänkande nr 37 med förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922, ämnar jag icke närmare utveckla min uppfattning, då jag förmodar, att denna proposition och detta utskottsbetänkande komma att skärskådas från annat håll här i kammaren. Jag vill dock endast göra den allmänna reflexionen, att otvivelaktigt hava såväl vid de sakkunnigas som vid Kungl. Maj:ts och utskottsmajoritetens behandling av denna fråga de legitima jordbrukaresynpunkterna i någon mån skjutits åt sidan för vad man i jordbrukarekretsar ofta brukar kalla "ämbetsmannalinjen". Därmed förstås naturligen icke något förklenande, utan blott att ämbetsmännen i regel se på dessa saker och ting med något andra ögon än de jordbrukare, som här komma att bliva föremål för taxering och beskattning. Särskilt beträffande förslaget om de nya taxeringsorganisationerna har nog denna ämbetsmannauppfattning trätt fram väl starkt och väl kraftigt gjort sig gällande. Det har varit svårt att gentemot den uppfattningen hävda vad man skulle vilja kalla bondeuppfattningen i frågan, d. v. s. uppfattningen, att lantmännen själva borde i större utsträckning vara med vid taxeringsarbetet och där hava ett mera bestämmande inflytande. Ehuru jag vet, att inom de fraktioner av riksdagen, som jag har äran tillhöra, särskilt bland representanterna för södra Sveriges skogsbygder en stark kritisk stämning förefinnes mot detta förslag till fastighetstaxering år 1922, så har jag dock, vid övervägande av skälen för och emot och med hänsynstagande särskilt till de norrländska och mellansvenska skogsbönderna, vilkas mening utpräglat gått i den riktningen, att en skogstaxering efter de här föreslagna grunderna borde ske redan 1922, icke ansett mig böra inom bevillningsutskottet yrka avslag på den föreliggande propositionen, utan jag har, som man finner, biträtt densamma och är beredd att taga min del av ansvaret för detta tillstyrkande. Jag skulle vilja ännu en gång härtill knyta förhoppningen, att de särskilda synpunkter, som beträffande 6 och 8 §§ med därtill fogade anvisningar blivit i reservationen framhållna, måtte vinna beaktande här i kammaren. Dess värre är kammaren så sammansatt, att de ifrågakommande förhoppningarna icke äro synnerligen stora, ty det har ofta varit så, att även ganska rimliga önskemål, som med hänsyn till lantbruksintresset framburits här i kammaren, blivit av kammaren ganska kyligt bemötta. Det finnes dock ingen anledning att fördenskull förtvivla, utan man får trots detta yrka på vad man anser vara riktigt och hoppas

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. att sådana yrkanden i framtiden skola vinna större anslutning i denna kammare än vad de för närvarande dess värre torde komma att få.

Jag får alltså, herr talman, med anledning av vad jag sålunda anfört, yrka bifall till den nu föredragna i § i bevillningsutskottets utlåtande nr 36.

(Forts.)

Herr Nilsson, Petrus: Herr talman! Den föregående ärade talaren yttrade, att det här föreliggande utskottsbetänkandet var ganska invecklat och det på mycket väsentliga punkter. Jag har i detta avseende samma uppfattning som han. Jag anser icke heller tiden nu lämplig för genomförandet av en allmän fastighetstaxering, som skulle bli grundläggande för en definitiv kommunal skattereform.

Värdena å såväl fastigheter som skog hava under de senare åren varit så växlande och äro ännu ej tillräckligt stabila för att vara normgivande för en allmän fastighetstaxering, som skall bli gällande flera år framåt. Om försäljningspriserna å de fastigheter, som hava försålts under de senaste fem åren, skola ligga till grund för de taxeringsvärden, som komma att åsättas fastigheterna i allmänhet — vilket enligt bevillningsutskottets betänkande nr 37 synes vara meningen, då däri uttryckligen betonas, att inom taxeringsdistrikt skall vid taxering börjas med de jordbruksfastigheter, som under de senaste fem åren gått i handel — så kanske om något eller några år, då priserna sjunkit, dessa taxeringsvärden ej motsvaras av verkliga värden, utan komma att hänga i luften.

Även om detta skäl i och för sig borde vara tillräckligt för ett uppskov, så är det icke enbart av den orsaken, som jag nu anser, att detta utskottsbetänkande icke bör antagas, utan lika mycket därför, att jag anser, att så omfattande och viktiga förslag, som det förevarande, ej böra genomföras utav riksdagen i dess elvte timma. Riksdagens ledamöter böra få någon tid på sig för att ta del av förslaget samt för att få undersöka dess praktiska verkningar. Och den stora allmänhet, som kommer att beröras av denna fastighetstaxering, borde även den givas tillfälle att taga del därav innan detsamma kommer i tillämpning. Men antages nu betänkandet, kanske mången fastighetsägare ej får kännedom om författningen tills han är skyldig lämna taxeringsuppgifter.

Erfarenheten från det vid förra årets riksdag antagna kommunala skatteprovisoriet torde även tydligt hava givit vid handen, att man bör gå varsamt fram, ty detsamma har ju redan visat sig vara behäftat med mycket avsevärda brister. Jag anser det därför vara till fördel för en mera rättvis och jämn fastighetstaxering, om det föreliggande förslaget uppskjutes ännu ett år, varunder tillfälle gives att ytterligare undersöka detsamma samt utöka provtaxeringsmaterialet. Det kan ju sedan föreläggas en kommande riksdag. Värdena å fastigheter hava då sannolikt mera stabiliserats och bliva därför mera tillförlitliga att lägga till grund för allmän fastighetstaxering. Faran för ett dylikt uppskov är också ingen, snarare tvärtom.

Efter det tillägg till bevillningsförordningen, som antogs vid förra årets riksdag, är numera fastighetsägare liksom andra skattskyldiga skyldig att betala skatt för hela sin inkomst. Under sådana förhållanden kan jag icke förstå, att några skäl föreligga för att nu så brådskande genomföra detta förslag. Utan hellre då se till att vi få en, så vitt möjligt, enkel metod att bygga på, som verkar jämn och rättvis. Men hurudan är den här föreslagna? Jo, den är ganska invecklad och värdena å en fastighet skola ju beträffande jord, hus och skog redovisas var för sig. För övrigt, vad hava vi för garanti för att denna fastighets-taxering blir jämn och rättvis? Jag har ingen anledning att antaga motsatsen, men såväl i utskottets utlåtande som även i reservationen finnas ganska vaga uttryck i det avseendet och den föregående ärade talaren yttrade även, att han kunde icke bedöma, om metoden för skogs-taxeringen kommer att verka rättvis. Men han yttrade därvid, att sannolikt kommer så att ske. Också tillade han, att han i detta avseende hade förtroende för den sakkunnige ledamot, som stått till utskottets förfogande. Jag har heller ingen anledning att hava någon annan uppfattning. Även jag tror till fullo, att denna sakkunniga ledamot har nog den rätta synpunkten på saken, men vi böra väl icke antaga förslaget endast därför, att vi tro detta, utan vi böra även få tillfälle att mera grundligt undersöka förslaget och skaffa oss kännedom därom, och icke blott vi, mina herrar, utan även den stora allmänheten, som av detta förslag kommer att beröras, nämligen fastighetsägarna, såväl jordbruks-fastighetsägarna som även andra fastighetsägare böra få tillfälle att ta del därav.

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. (Forts.)

Om nu utskottsbetänkandet antages, så äro om några månader dessa fastighetsägare skyldiga att lämna detaljerade uppgifter om en hel del förhållanden, som, jag är förvissad om, i många fall komma att bringa dem svårigheter att lämna. Om nu detta förslag uppskjutes något, så blir ju större möjlighet och tid för dessa fastighetsägare att kunna skaffa dessa upplysningar.

Jag vill nu icke ingå på någon allmän kritik av detta förslag, utan dessa äro de väsentliga skälen, varför jag för närvarande kommer att yrka avslag på detsamma. Men därtill kan läggas även ett annat skäl, nämligen, att fastighetstaxeringen kommer att kosta avsevärt med pengar, troligtvis flera miljoner. Nu kanske det kommer att invändas, att vi nu få offra ganska avsevärda belopp till de mycket skattetyngda kommuner, som erhålla statsunderstöd, och att man i det avseendet genom en jämnare fastighetstaxering bör se till, att denna skatteutjämning blir mera rättvis. Ja, därom torde nog ej råda någon meningsskiljaktighet, men man bör ju icke fördenskull genomföra fastighetstaxeringen nu, helst som densamma troligen kommer att kosta mer än det belopp, som nu användes för skatteutjämning. Under sådana förhållanden anser jag det icke vara någon förlust, om detta nu föreliggande utskottsbetänkande i dag blir avslaget för att sedan, när det, så att säga, mera mognat, framläggas på riksdagens bord.

Förordningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

Herr talman! Med anledning av vad jag yttrat, yrkar jag avslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets förslag.

Herr R o o t h: Herr talman! Då man nu för tiden sitter i en taxeringsnämnd, har man en mycket stark känsla av oförmåga att behärska ämnet. Detta beror givetvis i högst väsentlig mån på den omsändigheten, att riksdagen, såsom kammarrätten i en skrivelse till riksdagen uttryckt sig, utfärdar en mängd invecklade och svårtolkade skattelagar. Många gånger vet man icke den ena dagen, om man icke den andra dagen har en ny lag att tillämpa. Det föreliggande författningsförslaget kan också giva anledning till den anmärkningen, att även skattelagstiftningsarbetet i vårt land numera bedrivs i allt för raskt tempo. Sålunda lär det vara förbundet med stora svårigheter för taxeringsmyndigheterna att på ett någorlunda tillfredsställande sätt fullgöra de krav, som i denna nya förordning ställas på dem, och då man fordrar, att allmänheten under loppet av ett år skall deklarerera efter olika formulär icke mindre än tre gånger, så torde det kunna ifrågasättas, huruvida man icke har överskridit det rimligas gränser både med hänsyn till allmänheten och taxeringsmyndigheterna. Det är nämligen uppenbart, att den allmänna fastighetsbeskattningen kräver ett bättre underlag, än vad som för närvarande finnes att tillgå. En fullständigare och noggrannare redovisning av de i jordbruksfastigheten ingående olika ägoslagen är önskvärd. Taxeringen av skogsmark och skog har hittills, som bekant, varit i högsta grad bristfällig, till skada icke blott för det allmänna utan även för skogsägarna själva, vilka icke sällan på grund av bristande kännedom om skogens myckenhet och verkliga värde vid försäljning gått förlustiga skälig betalning för skogen. De föreslagna nya bestämmelserna om taxering av skogsmark och skog böra alltså hälsas med tillfredsställelse, och den föreslagna instruktionen för värdesättning av skogsmark och växande skog synes väl motsvara sitt ändamål. På ett enkelt och praktiskt sätt angiver instruktionen, huru vid taxeringen skall förfaras, och bör densamma sålunda kunna utgöra en fullt tillfredsställande ledning vid ifrågavarande taxering, särskilt med hänsyn därtill att beredningsnämnden vid värdeberäkningen å skog äger åtnjuta biträde av skogssakkunnig.

Jag har sålunda emot förslaget intet väsentligt att erinra, men där emot har jag den bestämda uppfattningen, att taxeringen bort uppskjutas till år 1923, eller det år, då enligt nu gällande bestämmelser allmän omtaxering av fast egendom skall äga rum. Det måste nämligen, med hänsyn därtill, att taxeringen skall läggas till grund för en definitiv kommunallagstiftning, vara av största vikt, att taxeringen blir i möjligaste mån riktig. Det nya taxeringsförfarandet medför ganska invecklade taxeringsmetoder, som ställa stora krav på taxeringsmyndigheterna. Jag tror icke, att det är möjligt att på den korta tid av endast några månader, som står till buds, åstadkomma det förberedande arbete, som på många håll måste vidtagas för att tjäna till ledning vid taxe-

ringarna. Med hänsyn till taxeringens ändamål läser deklarationsplikten få anses oeftergivlig. För underlåtenhet att deklarerat innehåller förslaget också nya, ganska stränga ansvarsbestämmelser. Då det med visshet kan antagas, att en mångfald av deklARATIONER måste ändras och rättas, hade därtill bort anslås mera tid än som är fallet.

De för närvarande synnerligen högt uppdrivna fastighetsvärdena synas icke heller lämpligen böra läggas till grund för den utomordentligt viktiga fastighetstaxering, varom det nu är fråga. Ett uppskov torde även av denna anledning vara berättigat. Genom ett uppskov till år 1923 med nu ifrågasatt taxering skulle, synes det mig, den enligt gällande författning föreskrivna fastighetstaxeringen under samma år bli obehörlig, vilket, såsom varje kammarens ledamot förstår, komme att medföra högst avsevärda besparingar.

Jag beklagar, att jag till följd av taxeringsarbeten i hemorten ej kommit i tillfälle att motionsvis framhålla mina synpunkter i denna fråga. Då jag emellertid har den bestämda övertygelsen, att det ifrågasatta taxeringsarbetet i mycket hög grad skulle underlättas genom ett uppskov till år 1923, så tillåter jag mig hemställa, att riksdagen måtte avslå utskottets betänkanden nr 36 och 37, med uttalande, att riksdagen förväntar, att förslagen ånyo föreläggas 1922 års riksdag med de förändringar, som föranledas *dels* därav, att taxeringen skall avse år 1923, *dels ock* därav, att deklARATIONERNA avgivas tidigare och taxeringsarbetet likaledes tager sin början tidigare på året än i förevarande författningsförslag ifrågasattes.

Friherre Fleming: Herr talman! Den förste ärade talaren har så noggrant genomgått dessa förslag, att jag för min del torde kunna fatta mig ganska kort. Jag vill då först och främst med hänsyn till de båda sista ärade talarna och deras avslagsyrkanden säga, att denna fråga ju har varit föremål för mycket livligt intresse i bevillningsutskottet, men av skäl, som herr Wohlin framhållit, har utskottet icke ansett sig kunna gå den vägen, då riksdagen begärt att få en taxering i år och utskottet trots sig finna, att taxeringen skulle kunna göras efter de föreslagna grunderna. Jag erkänner fullkomligt villigt, att också jag tror, att det blir mycket stora svårigheter, men vi börja ju snart bli så vana vid deklARATIONER och svårigheter, så att det torde nog gå i detta fall också. Det enligt min åsikt viktigaste skälet för att man borde ha skjutit upp avgörandet av denna fråga, är det osäkerhetstillstånd på det ekonomiska området, som råder, icke blott hos oss, utan i hela världen för övrigt, och som gör, att jag finner det vara en synnerligen olämplig tidpunkt för genomförande av en dylik lagstiftning just nu; jag tror, att det därför varit bättre att uppskjuta saken, till dess förhållandena blivit mera stabiliserade. Detta om uppskovet.

Det anförande, som hölls av den förste ärade talaren, riktades huvudsakligen mot en huvudpunkt, nämligen egendomens upptaxering efter saluvärde, och han har därvidlag velat ha en ändrad formulering.

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

Han vill, att det skall heta "emot den fasta egendomens avkastning och värde efter ortens salupris". Jag erkänner villigt, att det ligger rätt mycket sanning i herr Wohlin's framställning, men jag befarar, att om man skulle taga hans formulering, detta skulle komma att leda till vissa svårigheter. Det skall dels vara värdet enligt ortens pris och dels ett avkastningsvärde. Jag tror, att det kommer att inveckla saken utan att det i realiteten gör så stor skillnad.

Jag vill i detta sammanhang säga, att om man kommer in på frågan att taxera efter avkastningsvärdet, liksom man i detta förslag gjort beträffande skogen, så ligger det bra nära till hands, att man då också beträffande jordbruksegendom får göra upp en schematisk taxering med någon vetenskaplig formel på samma sätt som man nu gjort med skogen. Ty skall man dels bedöma saluvärdet och dels avkastningen, tror jag för min del, att det blir svårare, utan att resultatet därför blir bättre än med den föreslagna formuleringen.

Vidare vände herr Wohlin sig mot de i 8 § upptagna föreskrifterna, att det i vissa fall skulle åsättas industri- och tomtvärde. Jag ger honom rätt i mycket här också, men jag har ändå icke helt kunnat följa honom, och jag ber att närmare få förklara orsaken härtill. Som den först i propositionen var avfattad, stod 8 § i strid med 6 §, ty i 8 § stod det, att dessa olika värden skulle *bestämmas*, och man kunde då mycket väl tänka sig, att en taxeringsmyndighet utginge från 8 § och bestämde de olika värdena och alltså icke utginge från det grundläggande, d. v. s. 6 §, 1 mom., där det står, att det skall vara saluvärdet, som först skall bestämmas. Genom att bestämma delvärdena först och slå tillsammans dem, kunde man mycket väl tänka, att man skulle komma till högre värde än saluvärdet. Nu har detta emellertid blivit ändrat så, att det tydligt står, att dessa delvärden skola *redovisas*, d. v. s. saluvärdet i dess helhet skall redovisas på vissa delvärden. Och jag tror då för min del, särskilt beträffande detta industri- och tomtvärde, att äger någon mark ett sådant värde, så är det bättre att få det redovisat som särskilt värde, ty i realiteten — vilket även professor Wohlin framhöll — kommer marken att upptaxeras högre, om den äger ett sådant värde. Det är en av de största fördelarna, som jag ser i denna förordning, jämförd med den nuvarande taxeringsförordningen, att värdet, dels på skog och dels på jordbruksfastighet, blir uppdelat i olika värden, ty därigenom äger den taxerade långt större möjlighet att överklaga en taxering och få rättelse, emedan han kan peka på, i vilken del taxeringsmyndigheten enligt hans uppfattning förfarit oriktigt. Som det nu är, tages alltihop i klump, och man kan icke få någon rättelse. Jag kan icke peka på vad som är orätt.

Ungefär samma synpunkter skulle jag vilja anlägga, när det är fråga om **parkvärdet**; en uppdelning kan ju även där vara bra. Om det ligger en **handelsträdgård** eller något sådant utanför en stad, så beror det på, om den skall upptaxeras som eget hem eller som trädgård. Men det kan även här komma in ett värde, som bör tagas som delvärde.

Jag skall även be att få säga ett par ord om svårigheterna vid arealbestämningen, som det talats så mycket om. Nu är det väl i alla fall så, att även med den nuvarande uppskattningen av skog måste såväl ägaren som taxeringsmyndigheten ha något begrepp om, huru stor ifrågavarande skog är, ty jag kan annars icke förstå, hur det kan vara möjligt att upptaxera den. Det kan vara möjligt, att man icke precis känner till de exakta arealerna av skogbärande mark och av vad som är kärr, myrar, impediment, sjöar och annat, men en ungefärlig arealuppgift måste väl i alla fall varje markägare ha, och jag tror icke dessa svårigheter bli så förfärligt stora som man vill göra gällande.

Jag skulle vilja säga, för att icke upptaga kammarens tid för länge, att jag mycket väl senterar de synpunkter, som framhållits för ett uppskov; men då riksdagen begärt att få en taxering, och, enligt vad jag kan förstå, denna taxering dock icke blir så avskräckande svår som många föreställa sig, har jag ansett mig kunna tillstyrka densamma. Jag har under arbetet i utskottet tyckt mig finna, att om jag jämför denna av utskottet föreslagna taxeringsförordning med den nu gällande, äger den föreslagna obestriddliga fördelar, särskilt just i dessa uppdelade värden, som underlätta ett överklagande och rättelses vinnande, och på den grund har jag kunnat förena mig med dem, som yrka bifall till förslaget med de av utskottet gjorda ändringarna.

Jag ber få yrka bifall till § 1.

Herr O l s s o n, Å h l m a n s O l o f: Herr talman, mina herrar! Då jag reserverat mig rörande utskottets betänkande nr 37 under §§ 12 och 13, vill jag i korthet med några ord förklara, varför jag i dessa punkter kommit till annat resultat än utskottsmajoriteten.

Min reservation går, som herrarna finna, ut på, att antalet ledamöter av fastighetstaxeringsnämnd för landet skulle höjas från 6 till 7. Därmed skulle den ändring av § 13 följa, att beredningsdistrikten, kommunerna, skulle få utse tre ledamöter i nämnden. Vad jag sålunda kommer att anföra, gäller alltså samtidigt bägge dessa paragrafer. Det kan synas, som skulle en ökning av de kommunvalda ledamöternas antal från två till tre ej spela någon så synnerligt stor roll härvidlag, men jag har den uppfattningen, att när man praktiskt skall tillämpa dessa nya bestämmelser för taxering av fast egendom och skog, skall man komma underfund med, att den lokala sakkännenheten är en av de förnämsta betingelserna för att komma till en jämn och likformig fastighetstaxering. Det är därför jag anser, att de kommunvaldas antal bör ökas till tre.

Det är ju nu så, att beredningsnämnderna, vilkas områden i regel torde komma att sammanfalla med kommunerna, skola föreslå taxeringsvärden å de skilda fastigheterna. Sedermera tillkommer det fastighetstaxeringsnämnden att granska och fastställa dessa av beredningsnämnderna föreslagna värden. Jag föreställer mig då, att en av nämndens första åtgärder blir att med ledning av de olika beredningsdistriktens, kommunernas, areal av åker, äng, hagmark och produktiv skogsmark genomsnittligt beräkna, huru den ena kommunens beredningsnämnd förfarit i

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

*Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)*

förhållande till en annan kommun. Vi skola här komma ihåg, att fastighetsnämndens distrikt kan bestå av ett tiotal kommuner. I våra bygd-er, Dalarna, med dess oerhörda jordsplittring, där jordägarna omöjligt kunna lämna ens något så när exakta arealuppgifter, finnes enligt rätt förmenande ingen annan utväg att kunna bedöma, huruvida en jämn taxering inom distriktet ägt rum, än att med stöd av storskifteshandlingarna om socknarnas areal i olika ägoslag betrakta varje kommun inom distriktet som en taxeringsenhet för att därigenom något så när kunna bedöma taxeringsresultatet från de olika beredningsdistrikten.

Vid en sådan granskning av förslagen kommer nu taxeringsnämnden till det resultatet, att ett par tre kommuner avsevärt, med en 25 å 30 %, ligga under övriga kommuners fastighetsvärden. Härvidlag måste då nämnden vidtaga ändring i beredningsnämndens förslag. Att rätta denna ojämnhet i beskattningen kan synas ganska enkel; man kunde generellt höja värdet av dessa fastigheter med samma procenttal, 25 å 30 %, men den vägen kan man icke gå, då detta i många fall skulle bli den största orättvisa gent emot vissa fastigheter, som blivit fullt uppskattade på grund av särskilda uppgifter om köp och försäljningar ävensom lämnade tillförlitliga arealuppgifter. Här måste nu fastighets-taxeringsnämnden gå till prövning för varje särskild fastighet inom kommunen och företaga ändring i beredningsnämndens förslag, så att kommunen, som helhet betraktad, något så när blir likställd med övriga delar av distriktet. Om det nu i en sådan kommun icke finnes någon lands-tingsvald ledamot, vilket mycket väl kan hända, om distriktet består av ett tiotal kommuner, blir det beredningsnämndens ordförande och de två kommunvalda ledamöterna — av vilka vi då antaga, att åtminstone den ene är fastighetsägare — som komma att avgöra dessa synnerligen invecklade och grannliga beskattningsförhållanden bönderna emellan. Det är här jag kommit till den uppfattningen, att det för samtliga parter vore lyckligare och säkerligen skulle leda till en rättvisare individuell taxering, om kommunerna finge tillsätta ytterligare en ledamot i fastighetstaxeringsnämnden. Jag anser vidare, att det för en jämn och likformig taxering av stadsfastigheter otvivelaktigt skulle vara en fördel, om ledamöternas antal i stad höjes från fyra till fem.

Som kommunalnämndsordförande har jag redan nu klart för mig, att, när kommunalnämnderna i oktober 1922 skola uppgöra sina utgifts- och inkomstförslag, det skall komma att visa sig, att bevillningskronornas antal beträffande handel, industri och delvis även arbete så avsevärt nedgått, att den kommunala skattebördan till stor del, ja, till största delen säkerligen i flertalet landskommuner kommer att påvila fastigheterna. Jag har velat framhålla detta för att herrarna skola förstå vikten av, att den nu beslutade fastighetstaxeringen blir så jämn och rättvis som möjligt, icke endast kommunerna emellan, utan jämväl mellan jordägarna inbördes.

Då vi kunna vara tämligen ense om, att vår nuvarande fastighets-taxering icke är jämn och likformig, och då det här gäller att försöka

komma till ett rättvist resultat härutinnan, kan jag ej frågå min uppfattning, att det skulle vara en stor fördel, om kommunerna i fastighetstaxeringsnämnderna finge representeras med tre ledamöter, varigenom den lokala sakkännen domen bleve bättre tillgodosedd.

På grund härav, och då denna förordning endast gäller 1922 års fastighetstaxering, vågar jag, herr talman, hemställa om bifall till min reservation under §§ 12 och 13 i bevillningsutskottets betänkande nr 37. Rörande nu föredragna paragraf i betänkandet nr 36 yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

Friherre B a r n e k o w : Herr talman, mina herrar! Då jag för min del antager, att riksdagen, trots vad här i dag på några håll yttrats, kommer att fatta ett tillstyrkande beslut, eventuellt med några ändringar, i det föreliggande ärendet, och då således de uppskovs- eller avslagsyrkanden, som här framställts, icke torde komma att vinna riksdagens bifall, ber jag få yttra mig särskilt om utskottsbetänkandet nr 36.

Det är ju såväl om nr 36 som om nr 37 ganska mycket att säga, och det finnes åtskilliga detaljer, som jag skulle vilja beröra, men då jag är övertygad om, att många av de följande talarna komma att beröra de olika punkterna, skall jag endast ge mig in på en enda detalj. Det är den s. k. värderingen av skog och skogsmark.

Den förste ärade talaren nämnde, att han för sin del icke var hemma på detta område, men att han hade en känsla av, att tillvägagångssättet kanske var det riktiga, ehuru beräkningssättet var något inkrånglat och svårt att förstå. Jag vill erkänna, att han däri har rätt. Sättet är kanske inkrånglat, men själva grundprincipen för värderingen av skog och skogsmark är desto enklare. Det är nämligen så, att man här har velat begagna sig av principen att värdera en fastighet efter avkastningen och efter den avkastning, som den skulle ge i en förständig köparens hand. Alltså är det det verkliga saluvärdet, som man har velat få fram med denna beräkningsgrund. Man har nämligen gått tillväga så, att man, så att säga, ser på skogen och säger: av denna skog kan man taga så och så många kubikmeter per hektar under de närmaste åren framåt, och man beräknar, att för dessa kubikmeter bör man kunna erhålla det och det priset. Då kommer man till en summa, som utgör räntan på det kapital, som man anser egendomen vara värd. Nu ligger ju svårigheten däri, att man visserligen kan beräkna, huru många kubikmeter denna skog för framtiden skall avkasta, men man kan svårigen beräkna, vilket pris man får i framtiden. Då har man gått tillväga så, att man sökt finna detta pris genom att undersöka, vad priset varit under en viss gången tid, och det är här svagheten i Kungl. Maj:ts proposition och utskottets förslag ligger. Det är nämligen så, att man i den kungl. propositionen och därefter även i utskottsförslaget har bestämt sig för att taga ett medelpris på virket, beräknat efter medelpriset under de *sista åtta* gångna åren. Nu är det emellertid så, som var och en vet, att av dessa åtta år åtskilliga ju äro fullkomligt abnorma. Man får väl ändå säga sig, att en medel-

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

talsberäkning, uppgjord på grundval av fullkomligt abnorma år, icke kan vara riktig. Jag minnes, när vi i utskottet och även i kammaren talade om glidfullarna, vad det gjordes många anmärkningar på de Nannesonska beräkningarna o. d., men så galet ha de väl aldrig beräknats, att i beräkningen medtagits fullkomligt abnorma år. Nu är det så, att denna beräkning av åttaårsmedeltalet, som ju enligt mitt förmenande skulle ge ett för högt pris på skogen, icke verkar lika överallt, ty det är ganska säkert, att uppe i Norrland med dess timmeravverkning har prisskillnaden å virke på rot kanske icke varit så stor under dessa krisår, under de föregående och de kommande, som beträffande ved i de södra och mellersta delarna av Sverige. Det är nämligen veden och framför allt den klenare veden, massaved, industrived, sekunda ved, props, som har varit underkastad de största växlingarna i avseende på priset. Därför menar jag, att ifall vi skulle beräkna skogens värde på rot enligt utskottets åttaårsmedeltal, så skulle det just drabba ungskogen alltför hårt. Vi skulle få den alltför högt upptaxerad.

Nu tror jag man i allmänhet har en fullkomligt felaktig föreställning om genomsnittsåldern hos våra skogar. Jag kan här endast nämna några siffror från Kristianstads län. Vi ha där gjort undersökningar under de tre sista åren genom länets länsskogvaktare. De ha under sina resor ute i bygderna var och en fått anteckna för varenda skog de olika åldersklassernas fördelning o. s. v. Det har varit mindre hemman, "bondehemman", som vi säga där nere, som allesammans ha undersökts, och skogvaktarna ha alla kommit till det resultatet, att då på något mer än 17,000 hektar skulle, om skogarna varit skötta och fullt i gång, som man säger, på forstenlig grund, ha funnits ungefär 4,000 hektar i en ålder mellan 1 och 20 år, ungefär lika mycket i en ålder av mellan 20 och 40 år, lika mycket i en ålder av mellan 40 och 60 år och kanske något mindre i en ålder av mellan 60 och 80 år. I verkligheten visar sig, att i åldern mellan 20 och 40 år ha vi ett överskott på dessa 17,000 hektar av icke mindre än 2,500 hektar, under det att vi i åldern mellan 60 och 80 år och däröver ha ett underskott på ungefär 2,600 hektar. Det visar med andra ord, att Kristianstads läns skogar i genomsnitt innehålla mycket för mycket ungskog, och därför skulle just en taxering, som drabbar ungskogen hårt, komma att alltför hårt träffa hemmansskogarna, "bondeskogarna", därnere. Jag har därför inom utskottet — jag har deltagit i behandlingen av denna fråga, fast jag icke var närvarande vid slutbehandlingen — yrkat, att antalet år, efter vilka medeltalet för priset på virket skulle beräknas, borde vara tio.

Nu är det kanske något ovanligt att bemöta yttranden, som icke äro fällda, men jag skall, för att icke upptaga kammarens tid, innan någon av de andra utskottsledamöterna bemött vad jag yttrat, upptaga dessa bemötanden, som jag är övertygad om skola komma, då vi även hört dem i utskottet.

Det första är det, som utskottet invänder på sid. 5 i sitt betänkande, att om vi skulle begagna t. o. m. åtta år och i all synnerhet tio år för

beräkning av medeltalet, så skulle värdet av skogen kanske bli lägre än det värde den haft. Nu vill jag erinra om vad jag egentligen började med att säga, att vi här försökt genom en beräkning komma till det verkliga saluvärdet, d. v. s. det värde, som skogen skulle ha i en omsorgsfullt skötande skogsmans hand. Om vi kommit till detta värde, om detta taxeringsförfarande är riktigt, så betyder det väl ingenting, om vi skulle kommit lägre eller högre än förut. Det kvittar ju, endast vi kommit till det verkliga värdet, som ingenting har att göra med vad värdet var förut. I sammanhang därmed skall jag be att få påpeka, att det i bevillningsutskottet gjordes en anmärkning, som möttes med mycket gillande. Det påpekades av en ledamot, som, ehuru helt flyktigt, i huvudet gjort en liten beräkning för sin hemkommun enligt det här av bevillningsutskottet tillstyrkta förslaget, att han beträffande skogen i denna kommun kommit till samma värde, som den nu har. Men att detta skall vara något skäl till att förklara, att förslaget är bra, kan jag icke förstå, ty vi försöka ju här få en ny förordning för taxering antagen just därför, att det tidigare vid taxering tillämpade tillvägagångssättet givit oriktiga resultat.

Så är det ett annat skäl, som inom utskottet framkastats och som väl även kommer att anföras nu. Det är det, att när vi, så att säga, få fram räntan på skogen och skola kapitalisera den för att få skogsvärdet, så ha vi rört oss med en så hög kapitalprocent som 6 %. Jag ber emot detta få anmärka, att vi här enligt denna taxeringsförordning ha såväl skogen som skogsmarken taxerad och värderad. Om man förhör sig med statens skogstjänstemän, tror jag de i allmänhet skola ge mig rätt, då jag säger, att skogsmarken i allmänhet icke kan tagas med i beräkningen till något värde alls, om man skall producera skog. Nu vet jag mycket väl, att detta för många låter märkvärdigt, men jag skall be, att de själva göra en beräkning. Om vi, som man gör i södra Sverige, plantera skog, så komma vi upp till en planteringskostnad — jag har just fått några planteringslistor från skogarna där — på över 100 kronor per hektar utom plantorna. Kapitaliseras nu detta med ränta på ränta under 20, 40, 60 och upp till 80 år, så måste jag säga, att vi vid 80 år äro uppe vid ett värde på skogen av över 2,600 kronor per hektar, och så mycket är den väl i allmänhet icke värd. Det visar enligt mitt förmenande, att skall man till den summa, vartill planteringskostnaden belöper sig, lägga värdet av jorden, så komma vi så högt, att det icke betalar sig att odla skog. Ur den synpunkten anser jag det icke vara för mycket att kapitalisera efter 6 %, även om man beräknar ett tioårsmedeltal.

Sedan finnes det ännu en anmärkning, och den går ut på, att om vi taga tioårsmedeltal nu, så få vi kanske visserligen ett lägre värde denna gång, men nästa gång vi skola ha fastighetstaxering, få vi ju krisåren med ännu en gång. Jag medger, att det ligger något i denna anmärkning. Men för det första är det väl — fastän vi denna gång räkna tio år tillbaka — därför att de senaste åren varit abnormalt icke säkert,

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

att vi allt framgent vid skogsvärderingar skola räkna tio år tillbaka. Det är väl kanske i stället mycket troligare, att man bara räknar fem år tillbaka. Men även om man skulle räkna tio år, så är det visserligen sant, att vi få krisåren med, men jag vågar fråga, om herrarna räkna ut, när vi nästa gång få en fastighetstaxering, och vi skola räkna tillbaka, om vi icke ändå få de värsta krisåren med, även om vi taga åtta-årsmedeltal. Icke annat jag förstår, få vi 1919 och 1920 med i alla fall. Därtill kommer, att då vi med detta nya tillvägagångssätt för skogstaxering få fram ett värde, som skogen i framtiden kan ha för en skogsman, så är detta ett värde, som icke skulle fluktuera så mycket. Jag undrar, om man i framtiden icke kan komma till ett något litet förbättrat taxeringssystem, så beskaffat, att skogens värde icke kommer att ändras så förfärligt mycket vid en avverkning, som hittills varit fallet. Men skulle vi få skogsvärdet — jag utgår från vad jag nu yttrat — för högt upptaxerat nästa gång, så är det min övertygelse, att vi vid därefter följande taxering icke komma att få ned det igen. Det är detta som gör, att jag anser det vara absolut nödvändigt att här på en gång söka få det rätta framtidsvärdet vid skogstaxeringen fastställt.

Ja, herr talman, då vi hunnit så långt som till denna punkt — den som rör instruktionerna — så ber jag att få yrka bifall till herr Olssons i Ramsta reservation, som innehåller, att vi vid beräkning av priset på virke böra medtaga de sista tio åren i stället för åtta.

Herr Lindhagen: Jag är icke någon specialist på beskattningsfrågor och skall därför beträffande de rent tekniska synpunkterna hålla mig tyst och följa min instinkt. Emellertid diskutera vi här i dag för närvarande inte så mycket en praktisk fråga som fastmera en princip. Det är nämligen olika meningar om vilken verkan denna lagstiftning skall få; om den i själva verket inte blir någonting annat än det nuvarande systemet, om den blir ett alldeles motsatt system eller något mellanting, därom tyckas herrar sakkunniga vara ganska ovissa, såvitt jag förstår. Men det är *principen* det gäller, och denna princip är ju således mycket viktig i och för sig själv, oavsett de verkningar den kan få enligt det *nu* föreliggande förslaget, ty har man väl en gång fastslagit principen och finner, att den icke verkar i enlighet med sin egen inneboende idé, så komma nya lagstiftningar att försöka utföra principen bättre än den här ifrågavarande.

Jag kan, herr talman, i min relativa obekantskap med denna saks praktik dock inte annat än på det högsta reagera mot den princip, som här lägges till grund för förfogandet över den svenska jorden i alla dess riktningar. Jag har efter åtskilliga inre överläggningar och erfarenheter för min del uppställt en princip, som jag också har funnit vara uppställd av en mängd andra människor i detta land, och den ha vi formulerat ungefär så, att ett rätt förfogande över jorden, för att den skall kunna tjäna sina förnuftiga ändamål, innebär först och främst, att den fridlyses från de stridigheter, för vilka den nu utgör den främsta tum-

melplatsen, och de praktiska konsekvenserna av detta program äro, att det skall finnas jord åt alla, efter vars och ens behov, och vidare att allt jordocker skall vara uteslutet. Den princip, som här är fastslagen, är, såvitt jag förstår, alldeles diametralt motsatt den av mig anförda principen, ty här står det, att jorden icke skall brukas och beskattas efter sina förnuftiga ändamål utan endast efter sitt *saluvärde*. Jorden skall inte alls befrias från de stridigheter, för vilka den nu utgör den främsta tummelplatsen, utan tvärtom: nu skall det så mycket som möjligt göras en marknadsvara av själva jorden under alla förhållanden och för alla människor.

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Detta är verkligen en lagstiftning, herr talman, som är värdig vår i den djupaste materialism nedsjunkna tid. Och att den är ett särskilt älsklingsbarn för det socialdemokratiska partiet, det skulle man knappast kunnat tro, men jag förstår det i alla fall. Ty detta parti är ju mera framsprunget ur industriens nödvändigheter än ur jordens nödvändigheter, och det var inte så synnerligen länge sedan som det på en socialdemokratisk kongress till och med spordes: "Vad ha vi egentligen med jordfrågan att göra; den angår oss ju inte?"

Denna lagstiftning innebär egentligen ingenting annat än att på jorden knäsetta den yttersta kapitalismens princip, ingenting annat, så vitt jag förstår.

Här har nu ordats tillräckligt om de vanskligheter och oegentligheter, som uppkomma genom att lägga denna princip på jordbruksjorden. Jag förstår dessa betänkligheter i mycket hög grad, och även jag tycker att det är oriktigt. Man har också i själva förslaget tagit avstånd från köpa-sälja-ståndpunkten, såvitt jag tolkat förslaget rätt, då det gäller själva skogsbeståndet. Det skall inte beskattas och uppskattas så, som om man ville säga: Sälj det ögonblickligen, ty här skall det uppskattas efter saluvärde! utan man har utgått från en förnuftigare och måttligare princip. Men om man kan göra så ifråga om själva skogen, som dock är en mera materiell nyttighet än själva jorden, förefaller det mig bra oegentligt, att man på den brukade jorden lägger denna hänsynslösa princip, som man inte anser sig kunna lägga på skogen.

Jag skall ta ytterligare ett exempel, som hitintills icke ens berörts. Principens oförenlighet med våra drömmar om en bättre värld framträder ännu klarare, om vi se saken ur egnahemsbildningens synpunkt. Jag tänker nu inte på dem, som ha större egendomar eller större byggnader o. s. v., ty man kan anta, att de haft råd att skaffa sig dessa på grund av andra större tillgångar, och då må de finna sig i att man misstänker, att de fortfarande ha någonting i sina gömmor. Men jag tänker på denna egnahemsbildning, som skulle vara det första stödet och upprättelsen för den stora massan av Sveriges folk, icke blott jordbrukare men i all synnerhet folk i städerna, där den lilla borgaren för närvarande för en fullkomligt hemlös tillvaro i dessa hyreskaserner, som ägas av andra, och där hemmet består i rättigheten att på sin höjd under ett år kunna sitta trygg i en dålig bostad, medan husägaren har

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.

(Forts.)

rättighet, och själv ofta hetsas därtill av konjunkturerna, att oupphörligt sätta upp hyrorna eller uppsäga innehavaren av detta monstrum av ett s. k. hem. För att råda bot på detta inferno i samhällslivet har också egnahemsrörelsen uppstått.

Vad säger man nu åt denna lilla egnahemsbyggare? Han har kanske skaffat sig ett hem med de resurser han för tillfället var mäktig, och det är klart, att han väljer en belägenhet och en tidpunkt, då han är mäktig att nedlägga det lilla han har eller då han tror sig kunna betala de räntor han har att komma ut med. Så växer ett samhälle upp däromkring, eller också uppstå andra s. k. konjunkturer, och då stiger saluvärdet på hans egnahem. Man säger då åt honom: "Jo, du är en vacker, liten kapitalist. Här sitter du inne med en så stor summa pengar. Var god och betala skatt efter saluvärde!" Detta saluvärde kan vara dubbelt så stort, det kan, som under dessa kristider, till och med ha stigit tre, fyra gånger i förhållande till det ursprungliga. Då skall han under en framtid, fast han ju inte haft råd att lägga ned mer än t. ex. 10,000 kronor, sedan skatta för 40—50,000. Vad betyder detta? Jo, det betyder, att man säger till honom: "Ditt hem! Däre, har du någonsin trott på att statskonsten har velat bereda dig ett hem? Nej, statskonsten säger: att betala skatt är din uppgift; du är inte annat än statens mjölkko, ingenting annat. Punkt och slut. Kan du inte betala, så sälj lägenheten, ty det är saluvärdet, som bestämmer värdet av ditt hem och icke något andligt värde!" — Det är denna författnings härliga innebörd.

För att ytterligare stryka under detta har man skyndat sig att införa någonting, som heter parkvärde. Tänk er nu en sådan där liten medborgare, en fabriksarbetare t. ex., som kan använda sin fritid möjligtvis till att av sin lilla tomt göra ett paradis, ett kinesiskt jordbruk, som jag skulle vilja uttrycka det, genom att nedlägga hela sin flit och sin omtanke och skicklighet på detta. Då kommer staten — detta fördummade begrepp — då kommer staten och säger: "Jo, jag tackar jag. Det här ser gentilt ut. Här kan vi få ta ut pengar." Men till hans granne, som saknar intressen, som är slö och likgiltig och som ligger med en åker med bara tistlar och nässlor, till honom säger staten: "Ja, du sköter detta, min vän, så att du skall slippa beskattning."

Är det på det sättet man skall höja individernas kultur? Är detta en lagstiftning, med vilken ni tror, att ni skall åstadkomma en bättre värld? Skatt på flit och omtanke, det är vad det är. Det strider också fullkomligt mot jordvärdebeskattningsprinciperna, som just vilja undvika denna effekt. När t. ex. danska staten anlade sin stora hamn i Esbjerg, fanns det händelsevis några personer, som tänkte litet längre än näsan räckte. Då man skulle se till, var man skulle få pengar till att betala kostnaden för dessa anläggningar, så sade man: "Ja, man bör ta ut omkostnaderna till stor del från det ökade värde, som jorden omkring Esbjerg får genom denna av staten bekostade anläggning." Det var inte mer än rättvist. Denna värdestegring var en skänk till jord-

ägarna och tomtägarna och till ägarna av de små jordbrukskolonierna där i trakten. "Men", sade man, "du, som sitter där sedan gammalt och som där har ditt hem, du får behålla det. Du har inte bett om någon hamn. Vi skola inte pressa ut av dig mer än du rår med. Inte vilja vi, att du skall sälja din jord genast och att den skall uppskattas efter saluvärde. Nej", sade danska staten, "först när du säljer din jord och får mycket mer betalt för den i följd av hamnanläggningen, då först ingripa vi och beskatta mervärdet, som du inte själv har skapat, men inte förr."

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering är 1922 m. m. (Forts.)

Den här föreslagna lagstiftningen tar inte alls någon sådan hänsyn. Denna lagstiftning inför den rena krassa handelsprincipen på jorden, som dock skulle vara sätet främst för den andliga kulturen.

När jag frågade en skicklig man, som är kunnig i alla dessa detaljer och som kommer att förvåna herrarna om en stund — han har begärt ordet efter mig — när jag frågade honom, hur man skulle beskatta parkvärdet för den lilla tomtägaren, så svarade han: "Skulle du då vilja låta parkerna på de stora herrgårdarna vara obeskattade?" Det var som Guds fred — yxskaft, ty jag talte inte om de stora herrgårdarna, men skall man beskatta parkvärdet särskilt, så lägg då i Guds namn skatt på dem och inte på industriarbetarens lilla täppa! Det tycker jag herr Sandler såsom medlem av den socialdemokratiska programkommissionen skulle ha någon känsla för.

Nu förstår jag också mycket väl, att om det kan visas, att jordägaren på sådana anläggningar nedlagt ett kapital, som han annars skulle ha behållit och dragit ränta av på annat sätt, då kan det vara största skäl i att man också beskattar detta kapital, så att inte den räntan försvinner, på något sätt. Men om en liten borgare, som nedlägger sin flit på jorden, dessutom vill lägga ned för att förbättra sin tomt etthundra, tvåhundra, trehundra kronor av sin arbetsinkomst i stället för att suppa upp dessa pengar eller förvandla dem i cigarretter, behöver man då vara så förfärligt noggrann och säga: "Här, här är ett kapital!" Då skall man också, tycker jag, beskatta det kapital suparen har i form av alkohol i sin kropp, och det med ännu större skäl, ty om man bör avskräcka från någon kapitalnedläggning, så bör det vara från att nedlägga kapital i alkohol i sin kropp, men det låter man gå fritt, under det att det andra jag berört skall drabbas.

Ja, herr talman, jag förstår mycket väl, att fast man här diskuterar en princip, är det egentligen endast fråga om principlöshet, ty vi leva i principlöshetens tidevarv. Vad det här är fråga om är platt ingenting annat än att skaffa pengar och pengar och pengar för att fylla det där dumma statsbegreppets sviktande ekonomi, och det är för det ändamålet man griper till de källor, som finnas. Men på det sättet motverkar man också på samma gång detta källsprång, så att det inte utvecklar sig, och så sätter man egentligen krokben för sina egna förehavanden. Det är inte något annat vi här sysselsätta oss med än att följa Döbelns vid Jutas recept, då han sade åt läkaren, som skulle bota honom: "Giv mig

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.) en sats, min herre, som gör mig för i morgon sjufalt värre men hjälper mig i dag på mina ben". Det är innebörden av denna proposition och av utskottets förslag. Jag yrkar avslag på alltsammans, herr talman.

Herr S a n d l e r: Herr talman! Jag undrar, om inte den föregående ärade talaren råkade bevisa litet för mycket. Jag väntade med ett visst intresse att få höra, var han skulle hamna efter dessa långa utvecklingar angående principlösheten i det förslag, som här föreligger från Kungl. Maj:ts sida och som är tillstyrkt av bevillningsutskottet. Och jag fann, att den enda princip, som han själv för sin del hade att tillämpa till sist var att yrka avslag på hela detta förslag om ny fastighetstaxering år 1922.

Redan den omständigheten ger ju en viss anledning till eftertanke. Det är ofta på det sättet, att synpunkter, som i och för sig kunna vara mycket beaktansvärda — och som alltid, får jag för min del säga, fann jag även denna gång mycket vara beaktansvärt i vad herr Lindhagen anförde — sådana synpunkter, säger jag, kunna mycket lätt leda en till ett resultat, som blir fullständigt orimligt och ohållbart. Det har sagts här först av herr Wohlin och sedan av den siste ärade talaren, att det förslag, som här nu föreligger och som innebär — det kan ju få skjutas in, så att vi något litet flytta oss ned på verklighetens mark — att man i lagstiftningen inskriver klart de rättsregler, som ha utbildat sig beträffande taxering av fast egendom, det har sagts, säger jag, att detta innebär, att jorden skall behandlas såsom en handelsvara; det är ett tillämpande av de mest renodlat kapitalistiska principer, som herr Lindhagen sade, ifall man såsom grund för taxeringen väljer det allmänna saluvärdet i stället för någonting annat — jag skulle vilja fråga herr Lindhagen: vad? Ty av herr Lindhagens anförande fick jag åtminstone inte någon som helst föreställning, efter vilken grund man över huvud taget skulle taxera fast egendom. Jag beklagar för min del, att jag inte befinner mig på det planet, att jag skulle vara i stånd, ifall jag sutte i en taxeringsnämnd, att taxera jorden efter dess andliga värde. Det var verkligen den enda antydning herr Lindhagen gav i detta anförande om den princip, efter vilken man skulle verkställa taxeringen.

Herr Lindhagen säger här bakom mig, att det är just det man skulle göra. Jag vore mycket tacksam för att få reda på, hur detta då skulle komma att gå till.

Jag skall taga upp ett ögonblick till belysande detta yttrande om att det är den mest renodlat kapitalistiska princip man kan tänka sig, att man som taxeringsgrundsats väljer saluvärdet, det allmänna marknadsvärdet. Det innebär ju, att man taxerar den fasta egendomen efter någonting så föraktligt som värdet i *pengar*. Och då förbiser man totalt, att den fasta egendomens egentliga förnuftiga ändamål, som herr Lindhagen säger, dock icke är detta, att den skall kunna säljas och förvandlas i pengar, utan det är, att den skall tjäna sina förnuftiga ändamål att vara människors boplats och medel för deras existens.

Jag skall tillåta mig att föra över detta resonemang på ett annat område — det kanske verkar litet klargörande.

Herr Lindhagen anslag vissa strängar, som jag tror finnas hos oss litet var och som han bringade att vibrera kanske en liten smula för starkt. För att försöka åtminstone att ställa saken under en litet annan belysning och visa, att det här, som så ofta, är olika synpunkter som korsar varandra och som man får lov att väga emot varandra, skall jag be att få föra ut detta resonemang på ett annat område.

Herr Lindhagen talar om, att ett sådant där sätt att taxera, nämligen att man rättar sig efter saluvärdet, ju inte tar någon hänsyn till att hemmet skall vara en fristad för människors barn. Ja, det fanns en tid, då man i ett annat land förde en mycket, mycket livlig diskussion om den direkta inkomstbeskattningen, och i det landet sades det, att ett försök från statsmaktens sida att på detta fiskaliska sätt gripa in och tvinga medborgarna att deklarerera penningvärdet av deras inkomster, det vore att kränka privatlivets helgd. Och jag ber att få fråga herrarna, huruvida icke även detta är en renodlat kapitalistisk grundsats, som vi tillämpa i vår okunnighet, då vi ha fastslagit, att inkomsterna skola taxeras till deras verkliga marknadsvärde. Lika väl som herr Lindhagen här nyss har sagt: "Vad är nu detta för ett sätt, att en industriarbetare, som lägger ned sitt arbete på en bit jord och därigenom höjer värdet av denna jord, skall råka ut för, att hans egendom då blir åsatt ett högre taxeringsvärde; det där är ju resultatet av hans flit, det är ju att lägga skatt på hans flit?" — precis lika väl kan man ju säga i fråga om den allmänna inkomstskatten: här ha vi en jordbrukare, som tillverkar så och så många kilogram hö och spannmål, som producerar så och så många liter mjölk. Är inte detta ett fruktansvärt kapitalistiskt system, att man skall tvinga denna jordbrukare att i något så föraktligt som pengar uppge, vad denna produktion är värd, och att man sedan skall lägga skatt på honom i förhållande till detta? Är inte detta att lägga skatt på flit och omtanke, såsom herr Lindhagen nyss sade? Denne jordbrukare har till granne en annan, som inte bryr sig om att driva upp sin produktion. Han har en vida lägre inkomst och får också betala vida lägre skatter. Hans vårdslösande av de pund han erhållit premiernas sålunda av vår nuvarande skattelagstiftning.

Jag tror, att det kan vara skäl i att på detta sätt föra över resonemanget på ett annat område för att visa, att problemet icke är uttömt med vad herr Lindhagen här yttrat.

Jag skall ta ett exempel från ett annat håll. Herr Lindhagen tycktes anse det vara någonting särskilt förtjänstfullt i att man låte bli att taxera till saluvärde sådan mark, som hade t. ex. tomtvärde eller något annat värde utöver dess värde för sitt jordbruksändamål. Tidigare har det i den svenska riksdagen nog resonerats åtskilliga gånger om hur man skall förfara med exempelvis tomtmark i eller omkring våra stora städer. Konsekvensen av herr Lindhagens resonemang — jag

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

tror det är tillräckligt att peka på detta för att visa, att den här saken verkligen har två sidor — konsekvensen av detta resonemang, säger jag, är ju uppenbarligen, att denna tomtmark, så länge den icke försäljes, så länge en jobbare ligger på den för att invänta en värdestegring, så länge skall man inte heller få åsätta den det taxeringsvärde, som motsvarar dess värde i handel ochandel. Jag är för min del fullkomligt övertygad om att herr Lindhagen icke avsett någonting sådant, men hans resonemang föres här i den riktningen, att detta skulle bli en konsekvens.

Jag hör nu herr Lindhagen säga: tvärt om! Ja, vi få kanske senare höra, vad herr Lindhagen menar. Jag avvaktar det med intresse.

Jag har för egen del den uppfattningen, att både i fråga om beskattning av fast egendom och i fråga om beskattning av inkomst verkligen finnes mycket, mycket goda skäl för att vid beskattningen göra en skillnad mellan de värden och de inkomster, som härflyta ifrån det egna arbetet, och de värden respektive inkomster, som tillflyta vederbörande på grund av andra omständigheter, konjunkturen och dylikt. Jag är mycket medveten om svårigheterna att komma fram på den vägen. För egen del har jag emellertid med stort intresse medverkat till att det beträffande vår inkomstbeskattning har satts igång en utredning för att klargöra problemet, hur man skall bära sig åt för att kunna åstadkomma en sådan differentiering av beskattningsbördan, så att man kan ta hänsyn till denna av herr Lindhagen nu i diskussionen införda faktor. Och jag ber att få förklara, att jag huser alldeles enahanda intresse för att åstadkomma en sådan differentiering i fråga om beskattningen av den fasta egendomen. Men, mina herrar, vad vi i dag stå inför, det är ingalunda att taga ställning till frågan, hur vi skola kunna på *beskattningsvägen* lösa detta problem, utan det är frågan: hur skola vi finna en grundsats, från vilken vi skola kunna utgå, för att kunna åstadkomma en jämn och likformig *taxering* av de olika fastigheterna?

Det kan finnas skäl för att välja avkastningsvärdet såsom en sådan utgångspunkt. Herr Wohlin har själv medgivit, att det i denna stund icke finnes någon möjlighet att utgå från denna värdering, eftersom teknikens nuvarande ståndpunkt inte möjliggör åstadkommandet av en sådan, och med det faller också, synes det mig, rimligheten i att gå på den reservation, som av professor Wohlin är avgiven och som går ut på att man skulle ta hänsyn dels till saluvärdet och dels till avkastningen. Ty kan man icke fastställa avkastningsvärdet på ett rimligt sätt, förstår jag icke, vilken vägledning våra taxeringsmyndigheter skulle ha av en sådan rättsregels inskrivande i författningen. Tvärtom skulle den komma att medföra, att de kände sig förvirrade i sin tillämpning av taxeringsgrunderna. För mig har huvudsynpunkten här varit: om man skall välja en utgångspunkt för taxeringen, den grund efter vilken man skall mäta de olika egendomarnas taxeringsvärde, vilken bör man då välja med hänsyn till möjligheten att lösa frågan och med tanke på att kunna åstadkomma den största möjliga jämnhet och

likformighet. Jag har därvid kommit till den slutsatsen, att man icke kan gå någon annan väg än att såsom utgångspunkt för taxeringen välja de faktiska värden, som förekomma i marknaden. Vid taxeringen skall man, såsom det uttryckligen står skrivet i detta förslag, utgående från de faktiskt betalade köpeskillingarna, göra de modifikationer, som äro erforderliga för att man skall komma såsom det här står till det belopp, "som en förständig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten, om den tänkes såld inom den kundkrets, som för en dylik egendom kan antagas vara att påräkna, och köpt för ett med hänsyn till fastighetens beskaffenhet lämpligt utnyttjande."

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. (Forts.)

Jag vågar tro, att man med en sådan formulering och därtill hörande anvisningar lagt en god grund, den bästa som i denna stund kan läggas, för taxeringsarbetet här i landet. Likformighet i taxeringen synes mig vara den första förutsättningen för, att man skall komma till en rimlig och rättvis anordning av skatteförhållandena. Ty vilken skatt som sedan skall uttagas på grundvalen av dessa taxeringsvärden är en fråga för sig. Jag vågar följaktligen tro, att, även om man tager all vederbörlig hänsyn till de synpunkter, som framförts av herr Lindhagen och tidigare även av herr Wohlin, det dock skall visa sig vara en mycket klok väg att slå in på, om man nu ordnar det så, att man skaffar sig de största möjliga garantier för att få en likformig taxering så snart som möjligt.

Endast ett par ord om styckningen i tomt-, industri- och parkvärde. Vill man gå med på en taxering efter det allmänna saluvärdet, är det helt enkelt självfallet, att man måste ordna det så, som utskottet föreslagit. Har en fast egendom tomt-, industri eller parkvärde, skall naturligtvis hänsyn tagas till detta vid taxeringen. Att man sedan åsätter dessa olika värden innebär, såsom tidigare framhållits, ingenting annat än att man klyver sönder det enhetligt åsatta taxeringsvärdet i redovisningsvärden, vilket har en stor betydelse ur kontrollsynpunkt.

I detta sammanhang kanske jag kan få göra ett litet inpass i anledning av vad herr Lindhagen anförde. Han kunde icke fatta, att man skjutit in detta parkvärde, och han tillät sig på förhand gissa, vad jag skulle komma att säga efter hans anförande. Jag kan ju få säga det precis i den form jag sade det till honom, nämligen att de praktiska taxeringsmännens erfarenhet varit den, att de ansett, att det vore riktigt och fördelaktigt att få in dessa parkvärden med hänsyn särskilt till taxering av stora herrgårdar. Herr Lindhagen säger då: låt oss i fridens namn besluta en särskild lag om herrgårdar och låt industriarbetarna gå fria. Jag för min del får säga, att jag icke vill vara med om att medverka till en så beskaffad taxeringslag, att man skulle föreskriva en taxeringsgrundsats för herrgårdar och en annan för mindre egendommar. Rätt skall vara rätt även på detta område. En industriarbetare skall taxeras efter samma principer som en ägare till en herrgård. För min del har jag alltså den uppfattningen, att kammaren gör klokt uti att bifalla utskottets förslag. De betänkligheter, som herrar Lindhagen

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. (Forts.) och Wohlin uttalat, kan jag icke, ehuru väl jag i åtskilliga hänseenden, såsom herrarna hört, har samma uppfattning, som dessa båda herrar, anse på något vis böra medföra, att man här skulle gå på en annan linje än att bifalla utskottets hemställan. Detsamma gäller beträffande organisationen av fastighetstaxeringen. För att jag icke skall behöva begära ordet, då den frågan kommer att föredragas, skall jag tillåta mig att här med ett par ord beröra densamma.

Riksdagen skrev i fjol och begärde på denna punkt en omläggning av organisationen, varvid riksdagen angav vissa riktlinjer, som voro diskuterade inom kommunalskatteutskottet. Dessa riktlinjer ha varit vägledande för de sakkunniga, som avgivit det förslag, som nu föreligger tillstyrkt från utskottets sida. Av dessa riksdagens riktlinjer framgår, att man vill ha en sådan organisation av taxeringsmyndigheterna, att man väl har majoritet för vad man skulle kunna kalla representanter för de skattskyldiga men däremot icke majoritet och bestämmande inflytande för de lokala intressena. Just den principen är det som legat till grund för de sakkunnigas förslag, ehuru väl den utformats på det sättet, att i stället för att kommunalskatteutskottet i fjol tänkt sig en taxeringsnämnd av 5 ledamöter, av vilka två skulle väljas av kommunerna, nu föreslås en taxeringsnämnd av 7 ledamöter, av vilka 4 stycken, till hälften vardera valda av vederbörande kommun och landsting, skulle vara representanter för de skattskyldiga, under det att de andra 3 skulle vara representanter för mera direkt fackmässig kunskap. Skillnaden mellan de riktlinjer, som voro under övernående i fjol, och de nu föreslagna ligger egentligen däruti, att, medan i fjol kommunalskatteutskottet tänkt sig, att det förberedande arbetet skulle utföras av enmansberedningar, de sakkunniga gått ett steg längre för att tillmötesgå intresset av att få de skattskyldiga själva med genom att i stället för enmansberedningar föreslå beredningsnämnder med kommunalt valda medlemmar jämte en av länsstyrelsen förordnad ordförande. Det förslag, som nu föreligger, går sålunda i verkligheten något längre i riktning av att bereda inflytande åt de skattskyldiga själva på taxeringsarbetets organisation än det projekt, om vilket man resonerade i fjol-årets kommunalskatteutskott, och jag tror, att detta påpekande bör vara ägnat att i någon mån försvaga de betänkligheter, som på ett och annat håll finnas, att man här skulle för litet tillgodosett de skattskyldigas egen representation. För min del har jag den uppfattningen, att de två principer som böra tillämpas här äro, att det i en taxeringsnämnd skall finnas en majoritet av personer, som representera de skattskyldiga själva — det är så i detta förslag genom de kommunalvalda och landstingsvalda ledamöterna — men däremot icke någon majoritet för de lokala intressena. Ty skall man kunna få en likformig taxering, är det framför allt på den punkten man måste sätta in. Man måste förhindra det rent lokala intresset att få göra sig med majoritetens inflytande gällande i fråga om taxeringen.

Herr talman! På grund av vad jag nu tillåtit mig anföra ber jag att få yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Förordningsförslag om allmän fastighetstaxering år 1922 m. m. (Forts.)

Herr S e d e r h o l m: Jag har begärt ordet närmast med anledning av att ett par talare här yrkat avslag på föreliggande förslag. Jag kan icke förena mig med dem i detta yrkande. Herr Wohlin framdrog i sitt första anförande en hel del skäl, som enligt min mening på ett fullt tydligt och klart sätt ådagalade, att vi, om vi nu skjuta fram hela saken ett år, nästa år skola vara föga bättre skickade att möta taxeringen år 1922 än vad vi nu äro att möta den år 1921. Jag delar denna hans uppfattning.

Vidare har såsom skäl mot utskottets förslag anförts, att det skulle vara synnerligen svårt att nu få en riktig uppfattning om fastighetsvärdena, om man skall se dem under denna starkt sjunkande period och bedöma, huru de komma att te sig under en kommande 5-årsperiod, och att därför det värde, som komme att sättas i höst, icke skulle bliva en riktig. Ja, det är alldeles visst, att vi nu befinna oss i en sjunkande period, men vad gives det verkligen å andra sidan för stöd för den uppfattningen, att vi inom ett år skola vara bättre situerade. Jag kan knappast finna något verkligt skäl för att vi på denna grund böra uppskjuta fastighetstaxeringen med den ovisshet som framtiden bjuder icke bara för ett utan för många år framåt. Å andra sidan skulle en fastighetstaxering så snart som möjligt och redan nu helt säkert komma att medföra högst betydande fördelar med hänsyn till den utredning, som nu skall verkställas för att kunna komma till en definitiv kommunal-skattereform. Det är alldeles givet, att denna utredning då skulle kunna utföras efter vida bättre grunder särskilt vad skogsbeskattningen beträffar. Uppdelningen av markvärdet och skogskapitalets värde får en helt annan betydelse vid denna utredning än den skulle få med nuvarande fastighetsvärden. Vi hava med andra ord större utsikt, att den utredning, som skall ske till år 1924, kommer att förfoga över ett betydligt bättre och värdefullare material än vad den skulle komma att göra, om icke denna fastighetstaxering skett. Dessa skäl synas mig tala för att vi, så snart som möjligt på sätt utskottet föreslagit böra företaga denna fastighetstaxering.

Medan jag har ordet, skall jag även beröra något av den kritik, som herr Wohlin riktade mot den formulering, som utskottet givit grunderna för fastighetstaxeringen. Han vände sig särskilt mot uttrycket att fastigheterna skola taxeras efter ortens pris (det allmänna saluvärdet). Jag delar hans uppfattning så tillvida, att jag icke kan finna detta uttryck "allmänna saluvärdet" lyckligt funnet. Men när jag å andra sidan övergår till anvisningarna och ser vad där står, kan jag icke annat än lämna mitt erkännande åt den formulering, som utskottet där föreslagit, ty den är enligt min mening ett riktigt uttryck för vad som verkligen avsett med uttrycket: ortens pris. Genom denna formulering är borteliminerat allt som kan anses vara uppjagade, tillfälligt höga pris och

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

man håller sig endast till vad en förständig köpare, som ämnar driva jordbruk ekonomiskt under sådana förhållanden kan betala. Jag kan då icke finna att denna bestämmelse i själva paragrafen är så vilseledande. Icke heller kan jag godkänna vad herr Wohlin säger, att vid bedömandet av taxeringsvärdet avkastningsvärdet skulle vara undanskjutet i det föreliggande utskottsförslaget. Det är onekligt, att såväl fastighetens avkastning som andra kända förhållanden komma att spela in och tagas hänsyn till vid fastställandet av taxeringsvärdet. Om man utgår ifrån att fastighetsvärdet är lika med det allmänna handelsvärdet å varan, är det givet, att en förständig köpare icke kan eller vill betala mer för en fastighet än vad han kan taga ut ur den. Det blir sålunda med andra ord med utgångspunkt från fastighetens avkastning som denne köpare gör sina kalkyler, och om det är konkurrens mellan olika köpare som bestämmer priset, blir det ju avkastningsvärdet, den avkastning som köparen kan beräkna av fastigheten, som i realiteten blir bestämmande. Men om man giver sig till att kalkylera, att beräkna avkastningsvärdet på andra grunder, kommer man in på former för beskattningen, som omöjliggör, åtminstone med det material, som nu föreligger, att åstadkomma en verkligt rättvis beskattning. Det subjektiva hos de olika lokala organen kommer då att spela in på ett helt annat sätt, och så länge man icke har något bättre att stå på än det allmänna saluvärdet, får man bibehålla det till dess man kan finna något bättre. Här är det icke fråga om att få en fastighetstaxering, vars normer skola vara vägledande decennier framåt, utan även denna fastighetstaxering är provisorisk. Jag kan således icke biträda vad herr Wohlin föreslagit och ber därför att i detta hänseende få yrka bifall till utskottets förslag. Jag skall icke upptaga tiden med att ingå på ytterligare detaljer beträffande vilka jag kan hava en något avvikande mening, utan jag skall, herr talman, be att i korhet få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wohlin: Jag skall icke upptaga tiden med att ännu en gång anföra de skäl, som föranlett mig att icke inom bevillningsutskottet yrka på uppskov med den föreslagna fastighetstaxeringen, då dessa skäl redan blivit bl. a. av den föregående ärade talaren ytterligare understrukna. Endast beträffande 6 och 8 §§ skall jag tillåta mig några ord såsom replik gentemot såväl herr Sandler som friherre Fleming.

Herr Sandler förklarade, att orsaken till att han icke kunde biträda den av oss avgivna reservationen vore den skattetekniska svårigheten att fastställa avkastningsvärdet. Jag vill då erinra om att jag uttryckligen sagt att man för närvarande icke kan övergå till en taxeringsmetod, där avkastningsvärdet lägges till grund för taxeringsvärdet, och reservanterna hava icke heller yrkat på en sådan formulering av paragrafen. Däremot ha de hemställt, att icke allmänna saluvärdet ensamt och renodlat lägges till grund för taxeringen utan att jämväl avkastningsvärdet i någon mån må få tagas i betraktande. I de av dem föreslagna anvisningarna till 6 § står nämligen, att fastighetsvärdet skall bestäm-

mas efter ortens pris, men att, där detta värde finnes väsentligen avvika från fastighetens värde efter dess förhandenvarande och för framtiden beräkneliga avkastningsförmåga, hänsyn jämväl skall tagas till sistberörda avkastningsvärde. Det är givet, att taxeringsmyndigheterna, om denna sats inskjutes i anvisningarna, få möjlighet att, när saluvärdet uppenbarligen överskjuter avkastningsvärdet, verkställa en viss jämkning.

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Jag har här i min hand en av jordbruksdepartementets egnahemsavdelning publicerad förteckning över fastigheter, som voro till salu genom de med statsmedel understödda jordförmedlingsbyråerna under mars månad innevarande år. I denna förteckning finnas flera hundra till salu utbudna fastigheter i olika delar av landet. Om man ser på dessa siffror och jämför taxeringsvärdena med saluvärdena, finner man såsom herr Lindhagen påpekat, att det råder mycket stora differenser dem emellan, vilket visar, att saluvärdet för fastigheterna redan nu höjts i sådan grad, att om man upptaxerade fastigheterna efter detta värde, taxeringsvärdet skulle komma i den mest orimliga proportion till fastigheternas verkliga värde. För ett bostadshus med 3 rum och kök jämte handelsbutik, ladugård och nödiga uthus i Jönköpings län är taxeringsvärdet t. ex. upptaget till 5,000 kronor, brandförsäkringsvärdet till 4,500 kronor och salupriset å fastigheten till 20,000 kronor. För ett annat bostadshus med 6 rum och kök, en drängstuga, ett rum och kök, ladugård, magasin m. m. är taxeringsvärdet upptaget till 15,000 kronor och saluvärdet till 45,500 kronor. Av denna publikation finner man från första sidan till den sista hurusom saluvärdena å fastigheter här i landet under senare tid oerhört stegrats utöver fastigheternas taxeringsvärden, och man kan vara viss om att de stegrats ännu mera utöver fastigheternas avkastningsvärden. Under sådana förhållanden är det en mycket rimlig begäran, att man icke nu skall lägga det renodlade saluvärdet till grund för taxeringen. Den av reservanterna föreslagna formuleringen låter sig ur taxeringsteknisk synpunkt mycket väl försvara, och i själva verket har den hittillsvarande taxeringen av fast egendom skett efter ungefär samma normer.

Herr Sandler sökte trola bort frågans innebörd genom att ingå på en lång utveckling angående hans blivande ståndpunkt till beskattningsfrågan och han sökte förminska de av mig framförda betänkligheterna mot den här föreslagna taxeringsmetoden med anmärkningen, att han framdeles möjligen skulle vara villig att efter olika grunder beskatta de värden, som härflyta av verkligt arbete, varmed han förmodligen förstod fastigheternas "jordbruksvärden" och de värden, som härflyta av särskilda konjunkturer, d. v. s. sådana tomt-, industri- och parkvärden, varom här är fråga. Det är dock tydligt, att om man lagfäster den här föreslagna taxeringsmetoden och särskiljer jordvärde, skogsvärde samt "tomtvärde och industrivärde", summan av dessa olika värden, som enligt 6 § skola bilda fastigheternas taxeringsvärde, blir den summa, efter vilken skatterna komma att beräknas, vare sig dessa skatter utgå

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

enligt den princip, som ligger till grund för det nuvarande kommunal-
skatteprovisoriet, eller enligt principen om en fristående objektbeskatt-
ning eller efter någon annan grund. Sålunda är det icke möjligt för herr
Sandler att genom hänvisning till oklara framtidstankar på en differenti-
ering av beskattningen med hänsyn till olika slags delvärden av jord-
bruksfastigheternas taxeringsvärden bestrida riktigheten av mina an-
märkningar om olägenheterna av en taxering efter det renodlade salu-
värdet. Dessutom var herr Sandler inne på ohållbara förklaringar, då
han anmärkte, att tomter, som ligga i närheten av städer och innehavas
av jobbare, som kanske under längre tid legat på dem, icke borde undgå
skäligen beskattning. Det är nämligen icke här fråga om sådana tomter
utan om jordbruksfastigheter som brukas såsom sådana, och herr Sand-
lers försök att genom en annan form av lyrik bemöta den verkligt sak-
liga kritiken i herr Lindhagens anförande utföll mindre lyckligt.

Jag vill till friherre Fleming säga, att han, efter vad jag kan för-
stå, i själva verket har sitt hjärta på samma sida som vi eller, med
andra ord, har samma uppfattning, att man ej bör oskäligt uppskriva
fastigheternas taxeringsvärden. Men han gjorde den anmärkningen,
som han dock icke framförde med någon synnerlig värme, att eftersom
det gäller en redovisningsparagraf, det skulle vara den fördelen med
denna redovisning, att den taxeringsskyldige skulle kunna med före-
bringande av skäl och bevis överklaga taxeringen, för den händelse
hans fastighet åsatts ett alltför högt taxeringsvärde. Jag tror dock, att
denna friherre Flemings uppfattning är något för optimistisk. Ty om
det åt taxeringsmyndigheterna för framtiden gives befogenhet att ren-
odla ett särskilt tomt- och industrivärde, som ej sammanhänger med
värdet av fastigheten såsom jordbruksfastighet betraktad, lär det bli
rätt svårt för någon, som vill överklaga taxeringen, att vinna åsyftad
rättelse. Dessutom vill jag erinra friherre Fleming om att jag icke har
föreslagit en upptaxering efter avkastningsvärdet. Det behöves alltså
icke, som han förmodade, en "vetenskaplig formel", utan det är endast
fråga om en taxering efter ungefär samma grunder, som hittills enligt
bevillningsförordningens anvisningar ägt rum. Jag tror i själva verket,
att friherre Fleming nog befinner sig på samma linje som jag, och att
skiljaktigheten mellan våra uppfattningar äro mera formella än reella.
Men vad herr Sandler beträffar, tror jag, att det förefinnes en ganska
stor principiell skillnad mellan hans och min ståndpunkt. Det kan nå-
gon gång vara bra, mina herrar, att ha herr Lindhagen här i kammaren,
om han också i de flesta fall är nog så besvärlig.

Friherre F l e m i n g: Den siste ärade talaren har alldeles rätt där-
uti att vi i grunden stå på samma ståndpunkt, ty vi ha båda en viss rädsla
för att få taxeringen för hög.

Det var emellertid icke för att säga detta jag begärde ordet, utan
med anledning av herrar Lindhagens och Sändlers anföranden. Herr
Lindhagen började med att säga, att han icke precis var sakkunnig i

beskattningsfrågor. Däri ligger kanske förklaringen till att herr Lindhagen blev så ivrig i denna sak. Detta är icke en beskattningsfråga, utan en taxeringsfråga, och skall som sådan bedömas. Herr Lindhagen vill ha andliga värden. Det är mycket gott och väl; men jag tror att taxering efter andliga värden säkerligen blir synnerligen ojämn, ty de andliga begreppen äro ju så olika hos olika människor och taxeringsmyndigheter. Men å andra sidan kan jag icke förstå annat, än att det blir ett mycket dåligt beskattningsobjekt, ty man kan väl ej med penningar beskatta ett andligt värde. Detta föranleder mig att säga något med anledning av vad herr Sandler, om jag ej missuppfattade honom, yttrade, när han var inne på frågan om tomtvärden och även om parkvärden, nämligen det: att det gällde att få fram ett beskattningsobjekt av värde. Jag har den syn på saken, att det är mycket bra att få fram en sådan taxering för att vid en kommande skatteutredning få ett begrepp om, huruvida ifrågavarande värden lämpligen böra underkastas beskattning eller ej och jag hoppas att när den frågan kommer upp herr Lindhagen ville lägga sina andliga värden just på sådana fastighetsvärden som böra äsättas så låg beskattning som möjligt.

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. (Forts.)

Herr Lindhagen: Herr Sandler började med att han gärna skattade åt åtskilliga av de synpunkter, jag framhållit; det är för övrigt icke endast mina synpunkter utan desamma som de flesta människor ha, när de fundera något mer personligt. Därför kom också herr Sandler till den uppfattningen, och jag är tacksam för det erkännandet. Men ett sådant erkännande kräver vissa konsekvenser, och då herr Sandler ville undvika konsekvenserna och utgå från en princip, fullkomligt stridande mot min utgångspunkt, tror jag, att han trasslade in sig ganska betydligt, vilket är ovanligt för herr Sandler, som annars brukar reda sig synnerligen bra i sådana här frågor. Dock kan det ju hända, att det beror på, att jag icke förstår saken, varpå ju den siste talaren sökte giva ett exempel. Nu betonade jag icke så starkt de andliga värdena; det var herr Sandler, som mera förde ut saken på det sättet och sedan friherre Fleming, som tog upp densamma. Jag ville säga, att om jag skulle komma med ett förslag, skulle jag lägga det värde, jorden bör ha för olika ändamål, till grund för beskattningsåtgärderna, och dessa förnuftiga ändamål, jorden skall tjäna, äro de mänskliga, andliga värdena. Således menar jag, att en sådan taxering bör läggas till grund för beskattningen av jorden, annars ha vi icke stort nöje av densamma. Jag menar således, att beskattningen på jorden bör läggas så, att dessa mänskliga, andliga värden, som jorden skall tjäna, icke jagas på flykten, och att de människor, som försöka odla jorden på sådant sätt, icke få bestraffning genom statens skattelagstiftning, för att de verkligen söka tillgodose dessa förnuftiga, andliga värden. Längre kan jag ej komma nu och jag erkänner riktigheten av herr Sändlers erinring, att jag icke kommit med ett utförligt förslag. Men här äro vi ej insatta i riksdagen för annat, än att vi var i sin mån skola bidra med den kunskap eller

Förord-
ningsförslag
om allmän
fastighets-
taxering år
1922 m. m.
(Forts.)

den insikt vi ha om föreliggande ämnen. Om jag hade haft lika lång tid som herr Sandler, som åtminstone i tio år har tänkt på dessa saker, skulle jag kunnat komma med ett förslag. För närvarande får jag inskränka mig till att, då denna princip enligt min mening står stick i stäv mot de synpunkter, som all andlig sakkunskap i världen lagt på metoder för och ändamål med jordens utnyttjande, stanna vid den negativa ståndpunkten att vägra min medverkan till denna princip, tills man hunnit uppfinna en bättre. Jag tycker, att den nu gällande lagstiftningen nästan är bättre. Den försöker taga hänsyn till och medla mellan de olika grundsatser, som här slåss mot varann. Den ger vederbörande i orterna tillfälle att efter förstånd och samvete söka komma till något rimligt resultat av de till synes så motsatta och oförsonligt fientliga grundsatserna. Denna moderation i nu gällande lagstiftning avklippes i det nu framlagda förslaget brutalt enligt tidens kynne. Det förvånar mig ej alls. Saluvärdet, marknadsvärdet på jorden, försäljandet och köpandet av jorden — se där hela den synpunkt detta förslag lägger på denna sak!

När herr Sandler skulle visa orimligheten av att anlägga en annan synpunkt, råkade han, så vitt jag förstod, ut för tre mycket stora motsägelser.

Den första låg i att han sade: Om jordbrukaren sköter sin jord bra och får goda inkomster, tager man ju skatt av hans inkomster. Följden av min ståndpunkt — en ståndpunkt, som tusentals människor, jag tror vi allesammans i våra eftertänksamma stunder skatta åt — skulle då bli, att dessa inkomster bleve befriade från beskattning. Ja, herr Sandler, om det kunde åstadkommas att skatt på flit och omtanke kunde avskaffas och ersättas med andra inkomstkällor, såsom georgeisterna föreställa sig, att det kunde ske i fråga om jorden, då skulle ju den konsekvensen kunna dragas. Men den drog icke jag, utan jag talade till en början om att man åtminstone icke skulle beskatta dem, som icke ännu hade dessa inkomster, utan först göra det, när de fingo dem. Det tycker jag åtminstone är en rimlig sak under nuvarande förhållanden.

Den andra frågan var, att de stora tomtmarkerna omkring de nuvarande städerna, om man drog ut konsekvensen, också skulle lämnas obeskattade: man skulle, så länge en spekulant i tomtmark låg på sin vara — ty jorden är i hans hand en vara — icke beskatta honom; först när han realiserat detta värde och fått en vinst därav, skulle han beskattas. Men detta är just *icke* konsekvensen av den princip jag utgår från, därför att den är byggd på de mänskliga, andliga värden, som jag förutsätter, då jag säger, att jorden är till för alla och bör brukas så, att alla få sitt tillbörliga behov av jord för att kunna existera och kunna göra det på ett fritt och mänskligt sätt. Det är den synpunkten det gäller och det är sålunda besittningstagandet av jorden, som skall bevara den från ödeläggelse och förhindra på allt sätt ett annat besittningstagande av jorden utan något behov, under vilket man ligger på jorden för att hindra andra, som icke ha egen jord, att utnyttja den. Det är

en helt annan sak, herr Sandler. Georgeismen, som vi båda en gång för länge sedan i andra kammaren tillsammans slogo ett slag för, drager upp en skillnad och säger just: Här skola vi lägga skatt på den jord, där intet arbete nedlägges, som användes blott för spekulation och ej för sina förnuftiga ändamål, och istället driva ut denna jord i marknaden, så att den, som behöver ett mindre område för sina mänskliga behov, också skall få det.

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m.
(Forts.)

Slutligen framhöll herr Sandler, att de experter i orterna, som experimenterat med dessa frågor, förklarat, att det vore orimligt, att parkområdena till de stora herrgårdarna skulle ligga utanför beskattningen, och därav drog herr Sandler den slutsatsen, att denna grundsats också borde gå ut över de små tomterna, fabriksarbetarnas, den lille jordbrukarens och den lille stadsborgarens små tomter — och vad lön hava de då, för att de förvandlat dessa hem till små paradiser för sig! Jo, sade herr Sandler, det måste vara rättvisa i allt. Och ehuru experterna endast hava funnit någon olägenhet i fråga om herrgårdarna, så låtom oss utsträcka detta även till dessa områden, där man icke kommit till samma resultat. Detta är herr Sändlers logik. Jag säger däremot: Freda dessa områden och den flit och omtanke, som nedlagts på dem! Och framför allt — kan man icke det, så låt då herrgårdarnas parker vara fria. Jag tror dock icke, att det är nödvändigt, ty de stora herrgårdarna nedlägga så mycken omtanke på detta, att de tydligen icke häri se resultatet av egna händerns arbete, flit och sparade stunders möda, utan de ha mer tillgång till eget kapital och möjlighet att hyra andras arbetskraft för att skapa den stora parken. Då menar jag, att ur de andliga värdenas synpunkt föreligga här så olika råmärken, att man icke får sammanblanda desas två saker. Det vore samma experiment, som om man försökte inbjuda till en sammanslutning för att sammanslå de stora herrgårdarnas folk med torparfolket. Det finnes bestämda gränser mellan det ena och det andra. Jag hade ej trott, att herr Sandler kunde draga sådana konsekvenser ur rättvisans synpunkt.

Ja, herr talman, jag har icke yrkat bifall till herr Wohllins m. fl. reservation, dels därför att den bara sysslar med jordbruket och icke med jorden i allmänhet, dels därför att jag ej är på det klara med att den formulering, till vilken reservanterna kommit, verkligen är tillfredsställande, ehuru jag medger, att den är vida bättre än det nu föreliggande förslaget, men kanske sämre, även den, än gällande lagstiftnings formulering.

Därför nödgas jag, jag beklagar det, falla tillbaka på den negativa ståndpunkten fortfarande, att, med hänvisning till de grundsatser jag tillåtit mig anföra, yrka avslag såväl på den kungliga propositionen som utskottsutlåtandet.

Herr R o o t h: Herr Sederholm har förklarat, att det är synnerligen angeläget, att denna taxering kommer till stånd. Jag har, såsom det framgick av mitt förra yttrande, alldeles samma uppfattning. Då

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. jag ifrågasätter, att tidpunkten för denna lags tillämpning uppskjutes till 1923, har jag därmed endast avsett, att taxeringen skall på bästa möjliga sätt fylla de krav, som ställas på densamma i och för en definitiv, ny kommunal beskattning.

(Forts.)

Herr Wohlin ville göra gällande, att det icke skulle gagna att skjuta upp frågan. På grund av den erfarenhet jag har såsom taxeringsnämnsordförande, vågar jag påstå, att därmed skulle vinnas högst väsentligt. Det är ej obekant för kammaren, att vi under detta år haft taxering för jordvärde- och jordrättestegringskatt. För närvarande pågår under mycket stort bekymmer den allmänna fastighets- och inkomsttaxeringen, och det lär väl vara fråga om huruvida det kan komma att visa sig, att det går bra att effektuera den nya skatteförordningen. Nu ifrågasättes det, att om några månader skall pressas ut nya deklarationer från vederbörande. Jag har den bestämda övertygelsen, att man begär för mycket. Av ett uppskov skulle enligt min mening icke följa någon olägenhet. Därmed behöver ej kommunalbeskattningsfrågan på något sätt fördröjas. Men därigenom skulle lämnas möjlighet för både allmänheten och beskattningsmyndigheterna att något så när uppfylla vad man begär av dem.

Jag vill i detta sammanhang tillåta mig säga, att den lagstiftande församlingen väl ändå får ha någon känsla för de tjänstemän och myndigheter ute i bygderna, som skola fullgöra vad riksdagen beslutar. Det är av allra största vikt, att det åtminstone lämnas en tidsfrist för dem, så att det ligger inom möjlighetens gränser att göra vad som fordras.

Herr Rosén: Jag kan ej underlåta att uttala den uppfattningen, att det hade varit önskligt, om herr Lindhagen motionsvis framfört sina grundsatser, så att bevillningsutskottet vid behandlingen av dessa ärenden kunnat taga dem i beaktande. Vid den behandling, som riksdagen i fjol ägnade kommunalskattefrågan, framkommo ju så många och tydliga bevis på ojämnheten i fastighetstaxeringen, att man väl med känedom härom icke kan medverka till ett uppskov. Jag anser det nödvändigt att riksdagen så skyndsamt som möjligt undanröjer dessa ojämnheter. På grund härav yrkar jag bifall till § 1.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på godkännande av den nu ifrågavarande paragrafen samt vidare på avslag å densamma; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 1 § i det av bevillningsutskottet i betänkande nr 36 under I tillstyrkta förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås ifrågavarande paragraf.

Förordningsförslag om allmän fastighets-taxering år 1922 m. m. (Forts.)

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;

Nej — 46.

Den fortsatta föredragningen av de båda nu förevarande betänkan- dena ävensom handläggningen av de återstående ärendena på föredrag- ningslistan uppsköts till ett annat sammanträde.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts vid sammanträdets början av- lämnade proposition nr 363, hänvisades densamma, i vad den angick pensions- och indragningsstaterna, till bankoutskottet, såvitt proposition- en rörde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet och i övrigt till stats- utskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 364.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Efter framställning av herr förste vice talmannen beslöts att på morgondagens föredragningslista bevillningsutskottets betänkan- den 36 och 37 skulle uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 5,55 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.